

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Flores Directorii Inqvisorvm

Bariola, Luigi

Mediolani, 1625

Flores Commentariorvm Tertiæ Partis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11434

920
F L O R E S
COMMENTARIORVM
TERTIÆ PARTIS.

EX COMMENT. I.

Inquisitores ubi primum Prouinciã ingressi fuerint, quid agere debent?

MAioris Ecclesiæ Capitulo, nec non Ciuitatis Confessorio tenentur literas Delegationis ostendere, quibus constet in crimine hæresis Iudices fuisse creatos.

Cur ita?

Quia nemo creditur Delegatus, nisi probet delegationem. cap. Cum in iure. de off. Deleg.

Ex Comment. V.

Quomodo puniendi officiales renuētes prestare iuramentum, quod seruabunt statuta contra hæreticos lata?

Excommunicandi, & ubi resipuerint, & iurare voluerint absoluedi, iniuncta pœnitentia salutari, sed graui, ad arbitrium.

Qualis pœnitentia salutaris poterit esse conueniens?

Quod die festo inter Missarum solemnias stent præforibus Ecclesiæ; vel in gradibus Altaris maioris, tenentes præ manibus cereum accensum Sacerdoti offerendum.

EX

Ex Comment. VI.

Quibus pœnis punien- Arbitrarijs: cum in iure nihil sit
di Magistratus In- cautum: Copiosa tamen elemosi-
quisitoribus nō obe- na, pij loci ædificatio, & similes im-
dientes? poni poterunt: imprudenter tamen, &
 maxima circumspectione id facien-
 dum. Vide Bullas Innoc. IV. 8. 9. &
 10. & Pij V. tertiam.

Ex Comment. VII.

Absoluendus a sentē- Utique: quod obediens erit man-
tia excommunicata- datis Ecclesiæ: quodque pœnitenti-
tionis iurare debet tiam subibit, quam Iudex Ecclesiæ
antequam absolua- nomine sibi iniunxerit. cap. Ex teno-
tur? re. de sent. excom.

Quid si Ecclesias cō- De rigore Iuris non prius recipien-
bufferit, vel Imagi- dus, vel absoluendus, quam suffi-
**nes deleuerit, aut cientem damni dati præstiterit repa-
Catholicos interfe- rationem.
cerit?**

Quid si, vel ob ino- Data cautione idonea, pignorati-
**piam, vel ob alias tia, aut fideiussoria de satisfaciendo
causas non sit sol- ubi poterit; absoluendus erit. cap.
uendo statim? Odoardus. de solut. & ubi iurato-
 riam tātum præstare possit, etiam ab-
 soluendus. cap. si presbyter. 26. q. 6.**

Inquisitores possunt Etiam aliquando; vel ob vehe-
aliqua remittere? mentem contritionem, humilitatem,
 & lacrymas, vel ob aliàs causas.

Quando, & à quibus Ab ijs præcipuè qui suspicionem
 hære-

M

bitulo,
Confi-
as De-
e, qui-
s Iudi-

gatus,
o. Cum

esipue-
nendi,
d gra-

am so-
iæ; vel
nentes
am Sa-

Ex

exigendum iuramē- hæresis quamcunque contraxerunt
tum? . . . abiurationis tempore, sed etiam ab

Absoluedi ab excō- Nullo Iure cautum est, quod ego
municacione percū- sciam. Id tamen obseruat Archidia
aiendi virgis molli- in cap. A nobis el. 2. de sent. excom
teu

Quid obseruandum in Ne iniusta, irrationabilia, siue im
mandatis iniungē- possibilia præcipiantur; nam ab hi
dis? posset iuste appellare. cap. Ut debu
tus, de appellat. Seni enim, nec pere
grinationes, nec ieiunia imponenda
nec copiosa pauperi elemosina.

Quæ mandata erunt Quæ delicto aduersabuntur; Vt
iusta? si prædicando malè dixit de fide, in
iungatur illam publicè laudare. Et
qui noluerat orare, ieiunare, aut di
uina officia audire, ieiunet, oret, diu
na audiat.

Ex Comment. VIII.

Solus Inquisitor po- Vtique; cum ijs abutuntur in
rest laicos officijs; odium fidei.
& dignitatibus præ-
uare?

Poterit hoc idem cū Minimè: necessario enim interve
Ecclesiasticis? nire debet Episcopus.

Quid intelligitur no- Munera, & officia à quibus exclu
mine publici officij? derentur ab hæresi, vel Apostasia re
uertentes, damnatorumq; filij, vsq;
ad secundam generationem.

Quenam sunt à qui- Ad Inquisitorem solum, vel ab
eo

Secundæ Partis.

bus excluduntur hęc eo vnâ cum Episcopo pertinebit de-
retici reuertentes; clarare. Pet. Cened. collat. 77. ad
& eorum descendē- decretales.

Sunt aliqua huiusma In Tholosano, & Biterrensi; vt of-
di in Concilijs de- ficio medici non fungantur; nec au-
clarata? ro, vel argento, prætiosis vestibus,
& ornamentis; nec phaleratis equis
vtantur.

Ex Comment. IX.

Differenda aliquando Etiam; sed in magnis causis, Prin-
punio? cipem consulendo. Contigit enim
multoties populos non ita Iudici-
bus Delegatis; sicuti Principibus
obedire.

Ex Comment. X.

Inquisitores quid Vi- Citationes, testium examinatio-
carijs suis committe- nes, sententiarum denunciations.
re possunt? nes, sententiarum denunciations.
Testium examinatio- Minimè; sed tantum cum impediti
nes Vicarijs semper sunt testes, ad quos nec facilè ire pos-
committenda? sunt, aut debent Iudices. Quæ enim
ab Inquisitoribus geruntur, matu-
rius, & grauius facta præsumuntur,
Vicarij quas possunt Susceptorum, redeuntium, fauto-
pronunciare senten- rum, receptatorum, & similium; Im-
tias? mò relapforum, & impœnitentium,
quoties Inquisitorū vices fuerint illis
generaliter concessæ: tutius tamen
hanc potestatem non tribuere.

Ex

Ex Comment. XI.

Cardinales quo tem-
pore Inquisitores ge-
nerales esse cepe-
runt?

Vrbani IV. Anno 1263. & primo
omnium Cardinalis Diaconus Sancti
Nicolai in carcere Tulliano fuit, qui
bus rescripto Pij V. subduntur om-
nes Principes.

Ex Comment. XII.

Inquisitores initio of-
ficij predicare de-
bent?

Finito sermone quid
agendum?

Etiam: Clero enim, & populo in
Ecclesia maiori conuocato, habeatur
sermo de fide catholica, vt Inquisito-
rum Iurisdicctio publicè intelligatur.
Vide Innocentij IV. Bullam 15.

In multis locis omnes simul coram
Cruce, ac Euangeliorum libro iu-
rant auxilium, consilium, & fauorem
Sanctæ Inquisitioni, eiusq; Ministris
præstaturos. Tum monitoriæ literæ
legendæ, vt hereticos, suspectos, com-
plices, ac fautores, quos sciuerint, re-
uelent, infra tempus arbitrio Inquisi-
torum assignandum. Demum con-
ceduntur Indulgentiæ.

Vide Comment. 25. & 65. secundæ
partis. Menoch. de arbitr. Iudic. casu
377. Nau. de pœn. dist. 1. c. Facilius

Spontè venientes cui-
sabit omnem pœ-
nam?

Mitissimè tractabuntur, pecuni-
ariam aliquam pœnam soluentes, aut
elemosinas erogantes, aut alia he-
iusmodi charitatis opera præstantes

Ne-

Qui semel sponte cō-
parentis beneficium
est consequutus. po-
terit secundò idem
consequi?

Nequaquam: huic tamen est ali-
quid condonandum.

Relapsus sponte ve-
niens, & confitens,
recipiendus erit?

Vtique, & pœna mortis cōdonāda;
dummodo peccatum sit occultum,
vel indicijs non fuerit præuentus.
Acrior tamen pœna iniungenda.

Qui metu probatio-
num sponte confite-
tur mitius puniri de-
bet?

Vtique: quanta autem pœnæ pars
remitti debeat, arbitrio iudicantis
relinquitur.

Quisnā dicitur metu
probationum confi-
teri?

Qui iam ad iudiciū vocatus erat.
Farinac. q. 81. c. 5.

Quis ergo sponte con-
fessus dicetur?

Qui nullo præcedente stimulo Iu-
dicem adit, & crimen confitetur
plenè.

Spontè venire, aut ve-
dire, qui dicuntur?

Qui infra tempus gratiæ redeunt,
licet in generali fuerint moniti.
Nec enim coacti videntur, quia à ne-
mine præuenti. Immo, etsi redeant
post tempus gratiæ; si tamen non fue-
rint personaliter Inquisiti, nec proba-
tiones contra eos receptæ. Spontè
ergo venit, qui non venit admonitus
nominatim.

Spontè venientes quid
agere tenentur, ut
impunitate gaude-
ant?

Verè pœnitere debent, plenam
de se, & de alijs veritatem dicentes.
Sic enim mortem, exilium, immura-
tionem, ac bonorum confiscationem
evitabunt, ita Concil. Bitterense. c. 20.

Simanca tit. 47. n. 48.

Qui non veniunt sponte, vel post tempus gratia, quomodo puniendi?

Si hæretici, aut credentes fuerint, in perpetuum carcerem sunt detru-
dendi, nisi tanta esset multitudo, vt
commodè fieri non posset.

Venientes spontè post tempus gratia minus puniendi?

Etiam, quamuis non tantam con-
sequantur Indulgentiam.

Inquisitor audire debet comparentes in foro pænitentiali?

Nequaquam: tutius enim est spontè venientibus persuadere, vt Iudicialiter confiteantur crimina sua; hoc est. Notario eorum confessionem recipiente, coram Inquisitore dicant peccatum suum; inde, secreta reconciliatione facta, eos absoluat. Adde Eymericum hoc eodem loco sentire, quod vbi delictum sit totaliter secretum, nulli manifestum, nec eodem aliquem infecerit, debet Inquisitor, omissa Iudiciali confessione, reum spontè comparentem, sacramentali confessione habita, absolueret. Lege Eymericum.

Ex Comment. XIII.

Quot modis proceditur in crimine hæresis?

Pract. Curia Archiep. Neapol. cap. 4. Pluribus. Per viam accusationis, denunciationis, Inquisitionis, exceptionis, notorij, actionis. At frequentissimi denunciationis, & Inquisitionis.

Ex

Ex Comment. XIV.

Accusator hæretici Minimè; at si in probatione defecerit se inscribere ad pœnam talionis? Inquisitoris; non tamen pœna talionis puniendus; quia non reperirentur, qui vellent accusare. Pœna talionis similitudo vindictæ dicitur, ut taliter quis patiatur, ac fecit.

Quid si se obligaueris ad pœnam talionis, ac in probatione defeceris? Mitius puniendus erit, nec Curia seculari tradendus; etiam si formalem hæresim reo obiecisset: & minori puniendus pœna, quam Reus, si delictum fuisset probatum.

Accusator in accusatione desistens erit audiendus? Minimè; quoniam grauissimum est crimen, multamq; interest Reipublicæ, ut puniatur. Iudex enim non minus accusatorem ad docenda, que detulit, quam reum ad purganda que negat, urgere debet.

Idem in denunciante iudicium erit? Vtrique; quamuis dicat falsò se denunciassè: ne fortè eum delato, vel testibus conuenerit.

Accusans producens unum testem mitius puniendus erit. Vtrique.

Locus, & tempus delicti publicanda sunt Reo? Etiam, sed cum exquisitissima ratione, ne ex circumstantijs istis in testium notitiam deueniat. Comment. 29. 3. p.

Ex Comment. XV.

Praxis Archiep. Neap. 1. n. 3.

- Quid est Denunciatio?** Est alicuius criminis apud competentem Iudicem, sine inscriptione, facta delatio, ad pœnitentiam peragendam, vel aliam pœnam legitimam imponendam, vel etiam ad vtrumque.
- Quot modis fieri potest Denunciatio?** Duobus, verbo, & scripto.

Ex Comment. XVI.

- Quid est Inquisitio?** Est alicuius criminis manifesti, ex bono, & æquo competentis Iudicis Canonicè facta inuestigatio.
- Quotuplex est Inquisitio?** Duplex; generalis vna, specialis altera.
- Quid est generalis Inquisitio?** Quoties Inquisitores Prouinciam visitant, & generalia edicta promulgant, ad inquirendos occultos hæreticos.
- Ad hanc exercendã exigitur infamia præcedens?** Minimè; nam ex officio certis, statisq; temporibus incumbit Inquisitoribus ea vti.
- Quid est Inquisitio specialis?** Est quoddam ius per officiũ procedendi ad condemnationem contra aliquos nominatim inquisitos, de certis delictis diffamatos.
- Ad hanc exercendã requiritur infamia præcedens?** Etiam: quæ vicem accusatoris retinet; quamvis ob verisimiles suspensiones illam possit Inquisitor exercere,

cere, nulla infamia præcedente; cau-
tè tamen, prudenter, & occultè, ne
fama cuiusquam lædatur.

Ex Comment. XVII.

Vide Comment. 20. tertiæ partis.

*Inquisitores præmo-
nere debent testes de
aliquibus?*

Etiam: ne, videlicet, pretio, prece,
odio victi, aut commoti, falsum di-
cant testimonium: & quam atrox sit
scelus de horrendo hæresis crimine
innocentem infamare.

*Testes, quid sit fama,
interrogati, tenen-
tur exactam defini-
tionem reddere?*

Minimè: satis est eos more vulgi
respondere: famam esse publicam,
quandam vocem, quæ de aliquo pu-
blicè circumfertur, & passim.

*Quid si nescire dicat
quid sit fama?*

Planè tunc non probarent.

*Qui per locum hære-
ticalia proferunt,
puniendi sunt?*

Vtique.

*Per Inquisitorè, aut
per Episcopum?*

Dubitant nonnulli; at communior
sententia est per Inquisitorem.

Qua punietur pœna?

Non est iure cautum: arbitraria
ergo, vt pecuniaria pijs locis erogan-
da; vel aliqua salutari. Augenda
tamen, vel minuenda iuxta qualita-
tem personæ iocantis, loci, astantium,
& scandali subsequuti.

*Quenâ poterunt mi-
nuere pœnam?*

Cum repentè, celeriter, inconfide-
ratè, ac sine deliberatione dicta
fuere. Persona etiam, sua natura
faceta, vt astantibus risum excitet,
hæc dicens. Acrius enim in viris

compe-
one, fa-
eragen-
am im-
mque.
o.
ceffi, ex
Iudicis
specia-
inciam
romul-
os hæ-
certis,
Inqui-
iū pro-
contra
s, de
oris re-
s suspi-
r exer-
ere,

Theologis, & religiosis hæc coercenda
Excusabitur si dicat, Nequaquam; nisi perfectè hoc
hæreticalia iocose probet.
dixisse?

*Qui verba sacra scri- Vtique; & grauitè; cum Spiritus
 ptura ad Pasqui- Sancti verba in ludibrium conuer-
 nos, & turpem amo tantur. Vide Concil. Trident. sess. 4.
 rem trahunt, pu-
 niendi erunt?*

*Recitantes aliorum hæ- Vtique, si malo dolo, si fraudulen-
 reses sunt puniendi?* ter id faciunt; approbando videli-
 cet, & laudando.

*Qua ratione dignosci Ex circumstantijs rerum, ac quali-
 poterit recitatas tate personarum recitantium hoc
 fuisse per dolum, aut facile patefiet: quod autem recita-
 sine dolo?* tiuè tantum illas dixerint probare
 debent.

*Quibus ergo afficien- Delicti qualitas, incommoda in-
 di penis?* de orta, atque scandalum excitatum,
 docebunt.

*Recitari possunt hæ- Etiam: at non sine culpa, & im-
 reses aliquando sine prudentiæ nota; veluti disputantes,
 dolo?* aut concionantes coram rudibus,
 qui nihil contra fidem audierunt, ac
 recitantes hæreticorum dogmata.
 Compertum est enim multos in eas
 fuisse lapsos hæreses, quas recitati
 audierunt.

*Qui per lubricum Si statim se correxerint, nulla peni-
 lingua hæresim pro tus est infligenda pœna: repræhen-
 ferunt, sunt punien- dendi sunt tamen grauitè, & ad-
 di?* monendi, vt præcaueant in futurum.
 Si verò non statim se correxerint, pe-

na pecuniaria in pios vsus eroganda; aut alia leui puniri poterunt.

Qui per ebrietatem protulit haereses est puniendus?

Idem dicendum, ac de furioso, & mente capto: vbi ea sit ebrietas, quæ mente omninò priuarit: licet ebrietate cessante ob præcedentem culpam corrigi possint. Si autè ebrietas modica fuerit, coercendus quidem erit. Pet. Cened. collect. 33. ad Decretum. Men. de arb. Iud. Item casu 326. 404.

Quid de dormiētibus hæreticalia quando que proferentibus.

Idem erit, quod de vere ebrijs iudicium. Menoch. de arbit. Iud. casu 327.

Quid de pueris, & senibus delirantibus hæreticalia proferentibus?

Hos omnes consilij, & prudentiæ inopia à pœnis commissorum delictorum tuetur. Vide Comment. 13. 1. partis. Idem Menoch. casu 329.

Quis ordo seruandus in reorum captura?

Plena delicti probatio, vel maxima indicia, aut vehementes suspiciones præcedere debent: nam ex leuibus suspicionibus non est ad eam veniendum: vbi rei fuga non timeatur.

Solus Inquisitor potest capturam discernere?

Vtique securius tamen est, maturo peritorum consilio rem tantam aggredi: & ob delictum omnium grauissimum, & ob famam, quæ ex sola captura non modicè læditur.

Ex Comment. XVIII.

In examinandis Reis quis ordo seruandus?

Interrogabuntur in genere; an capturae causam sciant; an aliquos suspectos habeant, à quibus se dela-

tos existiment, & quos. Monebuntur, vt apertè veritatem fateantur interrogabuntur de consuetis Christianæ religionis orationibus: de doctrina Christiana: vbi, quando, & quibus Sacerdotibus fuerint peccata sua confessi.

Quid ab Inquisitoribus inter examinandum cauendum?

Ne molesti sint nimis in interrogationibus faciendis, quæ parum ad rem faciunt percunctantes, & quæ ad iram possunt reos commouere. Quòd si liberè fateri cœperint, nullatenus interrumpantur, nisi aliena fuerint à proposito. Subscribat reus, vel signum manu apponat.

In examinibus quomodo se geret Inquisitor cum Reis ipsis?

Humaniter eos tractet, iuxta eorum qualitatem, & dignitatem: Meminerit se hominem, qui talia committere posset, nisi omnipotētis Dei gratia iuuaretur.

Quonam pacto evitabitur suggestio?

In genere videlicet interrogando, inde paulatim ad speciem descendendo, nullam delicti singularè circumstantiam exprimendo, nisi cum est necesse vt reus, vel conuincatur, vel crimen suum detectum agnoscat, vel si quid oblitus est, recordetur. Farinac. q. 83. cap. 4. num. 95.

Interrogandus est reus de origine sua?

Vtique: nam suspicionū argumētā non leuia sumuntur ex genere, natione, patria, educatione, disciplina, bonitate, prauitate, tempore præterito, societate, amicitia, moribus, & verbis.

Mi-

*Rei possunt interroga-
ri de quibus nō sunt
delati?* Minimè; nisi Rei ipsi confitendo
occasionem dederint, vt de alijs in-
terrogentur.

*Delati de hæresi pos-
sunt in carceribus
laicis custodiri?* Vtique; vel ob multitudinem hæ-
reticorum, vel vt tutius custodian-
tur: ita tamen soli, vt detineantur, se-
orsum à latronibus, & bannitis.

*A quibus custodien-
di erunt?* A viris per Inquisitores, & Epi-
scopos delectis.

Ex Comment. XIX.

Vide Comment. 110. 3. part.

*Fama per quos testes
probari debet?* Per duos: cum sit indicium à cri-
mine remotum: itavt si vnus tantum
deponeret, nec semiplenam proba-
tionem, nec indicium faceret.

*Qualesnam esse debēt
isti duo testes.* Integri, & omni exceptione maio-
res: & præcipuè si fama originem du-
xisset à maleuolis, & vilibus personis.

*Tenentur dicere te-
stes apud quos Reus
sit diffamatus?* Etiam; & nisi eos assignent, non
videntur bonam reddere causam di-
cti sui. Sufficit autem, vt nonnullas
personas nominent, à quibus se audi-
uisse dicant.

*Testes diuersi, aut in
nominibus persona-
rum, aut in tempo-
re, aut in loco pro-
babunt famam?* Vtique: vt si vnus dicat se audi-
uisse à Titio, & Seio; alius à Mar-
co, & Caio: vnus de mense Aprilis,
alius de mense Martij: vnus in pla-
tea, alius in palatio.

*Testes in causa scien-
tia non conuenien-
tes probant famā?* Vtique: si enim dicat vnus: scio,
quia à talibus audiui: & alius dicat:
scio, quoniam ob hoc ortum est scan-
dalum

- Quid est publicè dici?* dalum in vicinia; quia omnes ista
causæ in eundem diriguntur finem.
Est publica voce à Populo dici.
- Vbi quærenda est de aliquo fama?* Eo in loco, in quo versatur, aut in
quo aliquando est versatus.

Ex Comment. XX.

Vide Comment. 48. tertiæ partis.

- Quales sunt Inquisitorum partes in testibus examinandis?* Patronorum personam pro Reis induere debent; cum Reorum defensiones sint quasi truncatæ, ob testium nominum suppressionem: Et considerare quo animo testes, quæ fide, an zelo iustitiæ, an inuidiæ potius, aut inimicitia stimulis agitati, accesserint.
- Quomodo iurare debent testes?* Iuro per Deum, & Crucem, & sacrosancta quatuor Evangelia manibus proprijs tacta, me dicturum veritatem: quod si fecero Deus me adiuet: si autem contra, Deus me condemnet.
- Testi non iurato est aliqua fides adhibenda?* Nulla; etiam si grauiissimus, & probatissimus esset. cap. Nuper. de testibus.
- Iuramentum præstandum est iuxta mentem Iudicis, aut potius iuxta mentem iurantis?* Iuxta Iudicis mentem; aliàs dolum emitteret iuramentum; & grauius peccaret: nec licet amphibologia uti, ob iniuriam, quæ fit habenti ius tale iuramentum exigendi.

Vtique

Due persona Inquisitionis acta scribentes equiparatur Notario? Vtique: sed hi prius iurare debent de fidelitate, &c.

Quid si per imprudenciam, aut obliuionem non iurarint? Adhuc per ipsos acta erunt valida.

Debent ambo scribere? Tutius esset; attamen sat erit, si vnus scribat, alter verò subscribat.

Ex Comment. XXI.

Quid in Inquisitoribus hereticos examinantibus requiratur? Prudentia maxima, ac non mediocris peritia dogmatum, sectarum, errorum, vitæ, & morum hæreticorum, cum fidei sint custodes, ac defensores.

Ex Comment. XXII.

Respondentes fraudulenter interrogationibus de fide, præsumuntur malè sentire? Vtique: nam benè credentes intrepidè fidem fatentur.

Canillosæ hereticorū responsiones quomodo euitandæ? Apertè interrogent Inquisitores singulis interrogationibus singulas res, non plures simul, proponentes; quibus respondere attentè compellat reos; nusquam patientes, vt extra propositum euagentur.

Quid si reus dubias, & obscuras responsiones apertis interrogationibus reddat? Iubeatur, antequam ad vltiora progrediatur, eas declarare.

Nul

Quid si reus disputare velit?

Nullam cum eo Inquisitor ineat disputationem, sed ad institutum reuerti compellat.

Quid agendum, cum se fatuos, & mente captos fingunt heretici?

Obseruandi omninò actus exte- riores: rarò enim contingit mente- fanos omnia mente captorum more- facere. Idem detegi poterit tormen- torum metu, quem minabitur In- quisitor vbi opus fuerit. Quod si nec- resipiscant, opportuniora excogi- tanda remedia iuxta delati qualita- tem.

Ob fictam probabili- ter insaniam diffe- renda tortura?

Minimè, si probabiliter credatur fictam esse dementiam: vbi tamen- adsint indicia ad torquendum suffi- cientia.

Differrì debet mortis supplicium ob fictam insaniam?

Vtique, aliquantulum, & viri pii- adhibèdi, ac Theologi, qui omni stu- dio conentur reum ad pœnitentiam- reducere. Quod si noluerit, impe- nitens morte pœnas luet.

Punitio delinquentis in quem dirigitur finem?

Primo, & per se, non in correctio- nem, & bonum eius, qui punitur; sed- in bonum publicum, vt alij terreatur, & à malis committendis auo- centur. Bonum autem publicum, etiam ordine caritatis, priuato sum- commodis est præferendum.

Quid si hereticus re- uera in furorem in- cidat?

Custodiendus est, donec ad sanam- reuertatur mentem; nec furore da- rante damnari potest. Nec impu- tus recedere dicetur, cum satis ip- so furore puniatur. Pet. Cened. col- lect.

lect. 17. ad sextum, Menoch. de arb. Iud. casu 325.

Quid de ipsius bonis?

Furor post delictum adueniens quamuis à pœna excuset temporali, non tamen liberat à bonorum adnotatione, & propterea eidem curatore assignato, aut hæredibus vocatis tractari poterit causa.

Quid si furore captus lucida habeat intervalla?

Non punietur, nisi consultis prius supremis Iudicibus.

Ex Comment. XXIII.

Cautelarum genera quot sunt?

Duo; deceptorix quædam vocantur, & in malum finem directæ: aliæ laudabiles, & Iudiciariæ pro veritate inuestiganda ad bonum finem ordinatæ.

Iudex poterit cautelis uti?

Eriam, sed posterioribus, non prioribus.

Inquisitor dicere debet Reo se delictum eius nouisse?

Vtique.

Inquisitor potest cogere testes ad se confrontandum cû reo?

Vide Comment. 48. tertiæ partis. Vtique de rigore iuris: imprudentissimè tamen faceret: quamuis cum testes recusent, suspicari possit falsum deposuisse, præcipuè si viles sint, & infames: nam in viris probatæ virtutis secus est censendum.

Licet inquisitori impunitatem Reo per-

Non impunitatem, sed amplam misericordiam, & gratiam; quoniam
in

mittere, si veritate dicat? in pœnis temperandis ampliore habent Inquisitores potestatem, quam cæteri Iudices. Men. de arb. casu 367.

Tenetur Inquisitor fide Reo de impunita te datam servare? Utique: si promptè veritatem confiteatur.

Confessio sub impunitatis promissione exorta sufficet ad cõdemnationem? Minimè, nisi illam ratificaverit: cuius tamen erit puniendus, & ordinaria criminis pœna temperanda.

Quas pœnas remittere potest Inquisitor? Arbitrarias, cuiusmodi sunt multe pœnæ pœnitentiales: eas enim quæ sunt à Iure sancitæ remittere haud potest. Com. 44. d. par. 4. c. 68.

Ex Comment. XXIV.

Vide Com. 59. 68. 80. 81. 2. part.

Quot modis hæreticus siue suspectus vehementer aliquis deprehenditur? Duobus; verbis scilicet, & factis.

Ex verbis quomodo? Cum aliquid dixerit contra septem genera veritatum catholicarum tradita lib. 2. Com. 27.

Ex factis quomodo? Si transeat ad ritus Iudæorum, se circumcidendo: si citatus ad respondendum de fide non comparuit, & excommunicationem per annû pertulit: si in causa fidei in purgatione canonica defecit: si in hæresim, quæ abiurauerat, relapsus fuit: si post abiura-

Tertia Partis.

III

iurationem de vehementi cum hæreticis communicavit: si cum sanę mētis esset ægrotus hæreticos petierit consolatores: Item si adoras Idolorūthurificarit: dæmones coluerit, inuocarit, responsa petierit, sydera veneratus fuerit: cum hæreticis, & alijs infidelibus frequenter conuersatus fuerit: fidelium communionem euitarit: Diuinis officijs rarò interfuerit: Ecclesiastica sacramenta nō receperit: Ecclesię præcepta non obserauerit: hæreticos receptorit, defenderrit, ac sacrum Inquisitionis officium impedierit.

Referas vno verbo signa quibus hæretici, aut de fide suspecti deteguntur?

Omnia opera, per quæ dissident à communi vita fidelium, aut ab Ecclesię probatis ritibus, aut à receptis Patrum doctrinis, aut hæresim, aut hæresis suspicionem inducunt.

Ex Comment. XXV.

Quibus signis dignoscuntur reiudaizantes?

Multis; sed legendus EymERICI textus: nam breuitatis ergo hic omituntur.

Neophytus viēs post baptismum antiquo nomine suspectus præsumitur?

Vtique.

Ex Comment. XXVI.

Magia quotuplex est?

Duplex. Mathematica, & Naturalis,

- turalis, siue elementaris; quamuis utraque sit naturalis.
- Magia naturalis quid est?* Illa, quæ ex compositione, & mixtura quarundam rerum vnione miras quasdam res producit, vt si quis mixturam faciat, quæ sub aquis ardeat; vel quæ à Solis radijs accendi possit.
- Magia mathematica quid est?* Quæ per Geometriæ, & Arithmeticæ regulas mira prorsus opera construit; vt columbam, quæ in aere volitet.
- Magia Venefica, & malefica vnde orta?* Ex duabus superius recitatis: nam cum multi vera arte destituti, mira illa opera fabricare non possent, ad dæmones confugerunt, qui hæc illos docerent.
- Qualia Magorū scelera?* Res sacras interdum vsurpare ad inuocandos dæmones; aras illis construunt; candelas benedictas illis accendant: verba sacra proferunt; & nefarias preces illis fundunt.
- Alchimista suspecti quod dæmones inuocent?* Vtique; si pauperes, aut mediocriter sint diuites; quoniã aurum, & argentum maiori ex parte in fumum labitur: & propterea ad inopiam redacti, vel dæmones inuocant, vel falsam monetam cudunt. Vide Extrauag. Ioann. 22. Spondent, de crimine falsi.
- Magi si post abiurationem de vehemēti dæmones iterum inuocent, erunt repsi.* Si iterum inuocantes credunt dæmones ex sua propria potestate facere posse id, ad quod inuocantur: cum id creaturæ tribuant, quod proprium

prium est creatori; reuera sunt hæretici, & vt relapsi puniendi. Si autem credant dæmones tantum iuuare posse, id ad quod inuocantur, vt ad expugnandam fœminarum pudicitiam, nec iudicabuntur hæretici, nec punientur, vt relapsi.

Dicas hoc idem clarioribus verbis?

Si prima, & secunda inuocatio manifestam sapiebant hæresim, & vt vehementer suspecti abiurarunt, vt relapsi condemnabuntur. Tabiena verbo Inquisitor. §. 18.

Ex Comment. XVII.

Duo testes sat erunt ad conuincendū aliquem de hæresi?

Vtique, si sint omni exceptione maiores; quamuis durum videatur hominem bonæ opinionis, & famæ, per duorum dicta de tanto crimine condemnare. Com. 48. 3. par.

Ex Comment. XVIII.

In crimine hæresis sola Reorum confessio sufficit ad condemnationem?

Vtique; quia cum tale crimen concipiatur mente, & in animo lateat, multoties probari aliter non potest, quam per propriam reorum confessionem. In alijs verò delictis requiritur, vt de corpore delicti prius constet.

Reo confesso assignari debent defensiones?

Etiam, quia sunt de Iure naturæ; propterea audiendus, an aliquid contra confessionem opponere velit.

H Vti-

Concedi debet, & qualis Reo Aduocatus? Vtique; qui nec hæreticus sit, nec de fide suspectus, nec malo generatus; & tunc præcipuè dandus cum Reus negat. Si verò fateatur nullo indiget Aduocato.

Procuratore, concedi debent delatis de hæresi? Aliquando; qui tamen probi sint, non cauillofi, & garruli, Minoribus autem viginti quinque annis dandi sunt Curatores, quorum auctoritate defendantur.

Inimicus, non tamen capitalis, admittitur in testem? Vtique, sed debilitatur eius dictum. At quantum fit illi detrahendum propter inimicitiam, ex perforarum, & negocij qualitate inuestigare poterit Iudex. C. c. n. c. Biterrense cap. 12. & 13. Pet. Coned. collect. 129. ad decretales.

Quæ exceptiones testium fidem in totum euacuant? Illæ, quæ non ex zelo iustitiæ, sed de malignitatis fomite procedere videntur: vt conspirationes, & inimicitia capitalis. Alia verò criminalia, & si debilitant, non repellunt: præsertim si testes de crimine fuerint emendati.

Ex Comment. XXIX.

Comment. 14. 3. par.

Reticenda aliqua circumstantia cum Reo: copia processus traditur? Etiam: illæ nimirum ex quibus testes cognosci possunt; vt dies & hora delicti commissi; & alia similes, quæ Inquisitoris prudentiæ, & arbitrio relinquuntur.

Minimè.

**Testis à Reo semel ap-
probatuſ, poteſt
deinde reprobari?** Minimè. Ita Fely. in cap. Præſen-
tium. de teſtibus.

**Quid cum Reus ini-
micuſ habere ſe di-
cit?** Inimicorum, ſeu conſpiratorum
nomina, & cauſa ab eo inquirenda.
Ita Concil. Bitteren. c. 10.

Ex Comment. XXX.

Quid eſt Recluſio? Eſt Iudicis declinatio canonicè al-
legata ob iuſtam ſuſpicionis cauſam.

Quid eſt appellatio? Eſt à minori Iudice per innuocatio-
nem maioris Iudicis prætextu iniqui-
tatis primæ lata ſententiæ reſcuſſio.

**Inquiſitor poterit re-
cluſari?** Etiam.

Ex quibus cauſis? Ex inimicitia capitali, vel graui;
& ex conſpiratione in reos: nam le-
uiores cauſæ penitus aſpernuntur.

**Quid agendum ubi
recluſuſ fuerit In-
quiſitor?** Conſulendus illicò ſupremuſ In-
quiſitionis Senatuſ.

**Inquiſitor concedere
debet Aduocatum
à Reo petitum?** Etiam; cum expedire cognoue-
rit.

**At quando expedire
videbitur?** Cum aſſignatuſ repertuſ fuerit
Reo inimicuſ, aut inſenſo in eum
animo.

Ex Comment. XXXI.

**Heretici appellare
poſſunt?** A definitiua nequaquam, ab in-
terlocutorijs tamen ſententijs, ubi

Quibus causis appellare possunt ab interlocutoria? se grauari indebitè senserint, possunt Rationabilibus: friuolæ enim non sunt admittendæ.

Quenam sunt cause friuolæ? In Iure non est expressum: attamen illæ dicuntur, quæ nec iustam, nec Iuri consonam, nec satis idoneam afferunt rationem; idque arbitrio Iudicis iudicandum relinquuntur.

Appellatione interposita nihil innouandum? Nihil; Nam, si recepta, quia recepta: si non recepta, ne fiat præiudicium; quoad deliberetur an recipienda.

A quo deliberandum an recipienda? Ab Inquisitore, cum consilio peritorum.

Quid Apostoli, & quot eorum genera? Dicti sunt à Potu Apostellon, quod est mittere. Et varia sunt genera: aut sunt conuentionales, aut testimoniales, aut dimissorij, aut refutatorij, aut reuerentiales, seu affirmatiui.

Quinam sunt refutatorij, siue negatiui? Illi per quos apparet Iudicem, à quo appellatur, non deferre appellationi. In quibus cum Iudex appellationem refutet, causam refutationis inferere debet.

Quinam sunt affirmatiui? Cum appellationi defertur, quos reuerentiales vocamus, quia ob reuerentiam superioris Iudicis, cui destinantur, quodammodo concedi videntur.

Quid est Arrestare? Domum propriam, totam Ciuitatem,

tem, vel certum locum Reo assignare, extra quem exire non potest, absq; expressa Iudicis facultate; idq; multoties sub certa pœna statuta.

Rei quomodo arrescendi?

Cum leue est crimen, & Rei ipsi bonæ vocis, & famæ. Cum verò delicta fuerint grauia, ad realem capturam deueniendum.

Quid agendum cum Reo, qui iam appellauit?

Transmittendus ad Sedem Apostolicam cum processu, & idonea custodia, ne fugere possit. Id tamen intelligendum, postquam ab Inquisitore admissa fuerit appellatio. In Italia verò non prius transmittantur, quàm Romanus Senatus id præcipiat.

In appellationibus qui ordo seruandus?

Ab Inquisitore, & ab Episcopo ad Romanam Inquisitionem, vel ad Papam. In Hispania, à priuatis Inquisitoribus ad Generalem Regnorum Inquisitorem.

Iudex appellationi deferens quando iurisdictionem amittit?

Per appellationem interpositam non est suspensa Iudicis iurisdictione, à quo, quantum ad illa, quæ tendunt in faciliorem appellationis exitum: & ob hanc causam post appellationem etiam remanet Iudex ad Apostolos tradendos, & appellationem prosequendam. Iurisdictionem autè à se relegat, cum Apostolos tradit.

Poterit Inquisitor contra appellatorem procedere in alia causa?

Vtrique: nisi reus tamquam suspectum illum recuset: quod verum erit vbi crimen fuerit manifestum.

Poterit Inquisitor Reum in causa secundam iudicare? Etiam, quamvis prima appellationis causa non fuerit expedita; & præcipuè ubi delictum posterius grauius sit priori; cuius punitio, si omitteretur, populus fortassis, aut multi scandalizarentur.

Ex Comment. XXXII.

Inquisitionis officium competit Episcopis? Vtique Iure Diuino. Vide Verba ni IV. Bullam primam.

Quare Inquisitores constitui fuere? Quia Episcopi alia negotia fidei; negotijs præferebant.

Quo tempore Inquisitores esse cæperunt? Beato Dominico in Hispania primò fuit commissum de Anno Domini 1200. Inquisitionis negotium.

Inquisitionis officium quando à Dominica nis in Hispania sublatum? Anno 1476. Ferdinandus Aragoniæ, & Castellæ Rex eius nominis Quintus secularibus clericis tradidit exercendum.

Ex Comment. XXXIII.

In citatione apponenda citationis causa? Nequaquam, sed tantum Reo generaliter præcipiendum, vt coram Inquisitoribus se sistat, quia volunt ab eo quædam scire; & propterea nec delicti, nec loci, nec temporis proponenda specificatio.

Remittendi sunt Rei ad Iudicem loci in quo deliquerunt? Vtique si Inquisitor loci, in quo delictum est commissum, id petat; alias non est necesse.

Iudex requisitus de- Minimè: sed ex processu, vel ex summa-

bet Reum remittere summaria informatione constare de-
antequam illi con- bet crimen in territorio Iudicis re-
stet de delicto? quiritentis commissum: requiritur etiã
 quod crimen sit graue, & quod Iu-
 ridicè requiratur.

Quid si vel idem, vel Si publicè hæresim professus fue-
aliud crimen in ter- rit, antequam remittatur, ibi de tali
ritorio Iudicis p̄nes crimine puniri debet. Remissio nam-
quem detinetur, cõ- que non de iam punito, & condemna-
miserit? to, sed de condemnando fieri debet.

Quanam possunt re- Longum iter, impensæ immodicæ,
missionem impedire? suspicio quod reus in itinere ab ami-
 cis, & fautoribus sit intercipiendus.

Quid agendum in ta- Quicquid vnus Inquisitor contra
li casu? reum sciuerit, & habuerit, ad alium
 transmittere debet.

Ex Comment. XXXIV.

Reus remittendus qua- Vide textum; longum enim esset
liter requirendus? recensere.

Remissio quorum ex- Si crimen valdè offendit Rempu-
pensis fiet? blicam per actum exteriorem, fiet
 impensis loci; quod si obtineri non
 possit, sacri officij expensis fiat, quas
 postea soluat Reus, si bona habeat.

Ex Comment. XXXV.

Pet. Cened. collec. 43. ad decretales
 Menoch. de arbit. casu 301.

Fugiens de carcere Minimè; cum fuga, & carceris fra-
habetur pro conui- ctio nihil commane habeat cum hæ-
cto de hæresi? resi;

*Quid igitur operatur
fuga?*

refi: & potius præsumendum est carceris tædio, vel falsorum testium metu, vel ob tormentorum sæuitiam au- fugisse, quam intellectus errore.

Præcedēti suspitioni aliquis addit. Quantū verò sit, & quale, ex delictis, & personę qualitate, & indicijs criminis rimari debet. Hæc enim vera sunt de tradito carceri ad custodiam.

*Fugiēs è carcere qua
pœna puniendus?*

Si Doctor, Religiosus, vel honestior sit, custodiatur arctius, & puniatur durius. Si autem sit vilis, fustigetur publicè, hæresis causa in suo statu permanente: quamuis, & alijs pœnis arbitrarjs puniri possit.

*Mitius punietur cu-
stodis negligentia fu-
giens?*

Vtique.

*Quid si fugientes ha-
beri non possint?*

Publicis edictis sunt euocandi; & in eos; velut in contumaces, & im- pœnitentes est procedendum. Vide Pij IV. bullam secundam.

Ex Comment. XXXVI.

*In causis criminali-
bus admittitur Pro-
curator?*

Minimè, præcipuè in crimine hæresis existens in mente eius, qui illud commisit, de quo nemo melius ipso respondere potest.

*Pro reo absente ad-
missi debet excusa-
tor?*

Vtique: cum in fide tantum est suspectus; non autem si verè hæreticus esset.

*Quales erunt excusa-
toris partes.*

Probabiles, & iustas absentia, vel fugæ causas afferre.

Etiam;

Hæretici, banniti, & diffidati possunt impune occidi. Etiam; cum constat verè hæreticos esse; si tamen violenter resistent, ne capiantur: licet tutius si eosdem capere, ac Iudici præsentare.

Ex Comment. XXXVII.

Pronunciandum in sententia absolutoria aliquem innocentem? Vtique quando per falsos testes fuit conuictus, aut per iniquos, & maleuolos delatus; qui postea penitentia ducti dixerunt se falsò detulisse, aut falsum testimonium dixisse. Videndum tamen diligenter ne id faciant corrupti prece, pretio, vel à delato, vel à consanguineis, & amicis delati.

Solus Inquisitor, vel Episcopus possunt absolvere. Etiam diuifim, tutius tamen vt id agant coniunctim.

Quid si absoluator quis tamquam innocens, tum de eodem crimine deferatur? Non obstante sententia absolutoria, iterum iudicari, & condemnari debet: quoniam fauore fidei, sententiæ nunquam transeunt in rem iudicatam. Vide Pij V. Bullam primã.

Ex Comment. XXXVIII.

Purgatio canonica fuit abolita? Vtique, in omnibus ferè criminibus, præterquam in crimine hæresis: ea nimirum ratione, quod in multis alijs delictis sinistra suspicio à maleuolis præsertim orta, aut tolerari possit, aut negligi; in crimine tamen hæresis, nec ferenda est, nec

Inquisitor solus, vel solus Episcopus possunt indicere purgationem canonicam? nec dissimulanda. Possunt de rigore Iuris: Contra-ria tamen sententia tutior videtur, & seruanda.

Qui ritus in purgatione seruandi? Vide Commentarium; longum enim esset illos omnes recensere.

Recidens in hæresim de qua se purgauit per abiurationem punietur tanquam relapsus? Vtique, si abiurauit de vehementi: & idem erit dicendum de eo, qui ob vulgatam, & frequentem infamiam, quam ex dictis, vel factis seminavit, vehementem contraxit hæresis suspicionem, quam abiurauit, si postea reperiatur in eandem incidisse, ut relapsus punietur. Quia abiurans ut vehementer suspectus, omnem hæresim abiurat: & propterea in quacumque postea labatur, relapsorum pena punietur.

Qua ratione id licebit? Quoniam per secundam deprehensionem expressam declaratur animus illius, qui primo fuit in mala opinione contra fidem Christi; in qua continuasse semper præsumitur, usque ad secundam deprehensionem.

Qui de hæresi se purgavit, si reincidat erit relapsus? Discrimen est inter abiurantem de vehementi, & purgantem se de hæresi, ut vehementer infamatum. Abiurans enim de vehementi, si in eandem reincidat, vel in aliam, puniretur, ut relapsus. Purgans autem se ut vehementer infamatus, relapsus non censebitur, nisi in eandem reincidat hæresim, quam prius purgavit.

Qui

Vnde tanta diuersitas. Qui se purgauit, de illa solum, de qua fuit infamatus, se purgauit; non autem de omni hæresi generaliter.

Si post purgationem reuideret quis sepius in aliam, atque aliam hæresim, erit relapsus? Qui autem, ut vehementer suspectus abiurauit, omnem hæresim abiurauit. In quamcunque igitur postea relabatur, relapsorum poena punietur.

Purgatus canonicè remanet inhabilis ad officia, & beneficia? Tunc fortassis relaxari posset Curia seculari.

Quenam dicitur grauis hæresis infamia. Negant alij c. illud. 23. dist. Addunt alij verum esse de promotio, non de promouendo.

Quenam dicitur grauis hæresis infamia. Qua apud bonos viros pluries, seu passim quis notatur. Vel si quis à bonorum consortio repellatur: accedantque indicia heresis infamiam augentia. Vel si post commissum magnum aliquod delictum, ut post deletas Sæctorum Imagines, aduersus aliquem oriatur statim infamia.

Ex Comment. XXXIX

Menoch. de arbit. casu 274.

Vide comment. 80. 82. secundæ partis. & 40. i 10. tertiæ partis. vna cum appendice Comment. i 10.

Quos sunt remedia ad excludendam hæresis suspicionem opportuna? Tria: Purgatio canonicæ, Abiuratio de vehementi, seu de leui, & Tormentum, quod accomodatius est ceteris ad eruendam veritatem.

Abiuratio de vehementi estne grauisima poena? Vtique, ob periculum relabendi

Mi-

- Possunt Reos torquere Inquisitores sine Episcopis, vel cōtra?* Minimè, nisi per infirmitatem, aut aliam iustam causam, alter eorū adesse non possit.
- Quid cum Reus semi-plena vrgetur probatione, vel talibus indicijs, vt absolui non possit ab instantia?* Tunc, vel purgatio canonica, vel abiuratio de leui, aut de vehementi, vel tortura infligenda; & hæc duabus prioribus accomodatior ad veritatem eruendā. Abiuratio enim de vehemēti periculosa nimis obrelabendi periculum.
- Tortura est facile vsurpanda.* Quamuis indicia ex quibus ad eā deuenitur sint arbitraria, non tamen pro inde temerè, & in qualibet causa sunt vsurpanda. Talia enim esse debent, quæ Iure subsistant, & approbentur, alias rejicienda.
- Inquisitores possunt noua excogitare tormenta?* Nequaquam; sed solita, & vsitata sunt adhibenda.
- Abiuratus tenetur se subscribere?* Vtique, si scribere nouit: sin minus Inquisitor, & Notarius se subscribent.
- Priuelegiati torqueri possunt in crimine heresi?* Vtique.
- Impuberes, & senes torqueri possunt?* Etiam, sed leuiter, & cum moderamine, iuxta personæ, & temperamenti corporis qualitatem.
- Mulier pregnans torqueri potest?* Minimè, nec etiam terri; sed expectanda est donec pariat, vbi veritas aliter quàm per torturam, aut terrorem haberi non potest.
- Confessio per terrore* Aut terror realis est; vt cum Reus erat

facta erit absque ratificatione valida? erat ligatus, vel spoliatus propè tormentam, vel in loco tormentorum; & sic non valebit; cum patria sint confiteri in tormentis, vel metu tormentorum. Vel terror remotus est à tormento, & verbis tantum per Iudicem illatus, sicq; valebit confessio.

Tormenta, nouis accedentibus indicijs, erant iteranda? Vtique, si fuerint à primis specie, & substantia differentia; & vbi Reus in corporis fortitudine durauerit, & leuiter fuerit primò tortus. Vel vbi prima indicia fuerint multum vrgentia, & manifesta.

Reus in tortura delictum confessus si ad ratificandum ductus confessionem reuocet, retorquebitur? Vtique, etiam si alia non superueniant indicia: quia confessio illa primum in tormentis facta nouum fuit indicium. Non tamen Reus tamdiu in tormentis est detinendus donec perseueret. Menoch. de arbitr. casu 38. 269. casu 271. 272.

Tortus sufficienter quis dicitur? Cui rigida adeo inflicta est tortura, vt prudentum iudicio, qualitate indiciorum considerata, ea ipsa purgauerit, nihil confitendo.

Confessio in tormentis facta quanto temporis spatio erit ratificanda? Duobus, vel tribus diebus ab inflicta tortura, ne tormentorum dolor, & vehemens animi perturbatio adhuc durare videantur.

Reus qualiter interrogandus pro confessione ratificanda? Recordaris eorum, quæ heri, vel nudius tertius in tormentis dixisti? Dic nunc liberè veritatem, &c.

Quoties retorqueri potest Reus ob reuocata? Bis tantum, vel tertio cum Reus fuerit leuissimè tortus, & in posteriori-

3as confessiones? Priori confessione aliqua noua signa
priori confessioni addiderit; quor
alterum si desit, nullo modo retor
quendus est tertio. Menoch. de arb
casu 272.

Quid agendum cum Absoluendus, nec ad abiuratio
Reo sufficienter, & nem compellendus, nec fideiussori
bis torto, & delictu bus relaxandus.
negante?

Ex Comment. XI.

Vide Comment. 80. 2. & 39. 3. par
Menoch. de arb. Iud. casu 377. 372.

Quid est abiuratio? Est sollemnis hæresum detestatio,
cum assertione catholicæ veritatis,
iuramento, & poena munita, perma
nendi in fide Christiana.

Antiquus est abiura Vtique; nam & prima Nicena, &
tionis vsus? Ephesina synodus illius meminerit.

Cur indituta abiura Ob frequentes hæreticorum in
tionis? tercidentias, & fraudes: vt abi
rationis vinculo constricti in Eccle
sia Catholicæ vnitatem permanere co
gerentur.

Quotuplex est abiu Quadruplex; aut est de leui, aut
ratio? de vehementi, aut de violenta
spicione, aut de hæresi formali.

Abiurationes de le Minimè, ratione finis; cum is sit
ui, vehementi, & vt earum virtute abiurantes in ca
violenta differant? tholica contineantur vnitatem.

Differunt quo ad ef Vtique: quia sub alia forma ver
fectus? borum fiunt. Differunt ratione lo
ci;

ci; nam de leui, secreto, de vehemēti publicè fieri debet. Differunt etiam, quoniam abiurantibus de leui minor pœnitentia, quam abiuranti- bus de vehemēti est imponenda. Tandem abiurans de vehemēti si relabatur, punitur, vt relapsus, de leui autem nequaquam.

Abiurare, qui nam tenentur?

Omnes de hæresi suspecti, quamuis privilegiati sint, & in dignitate constituti.

Per torturam euitari poterit abiuratio?

Etiā, si ea fuerit vt indicia, & suspiciones purgauerit.

Quæ ætate abiurari debet.

A masculis post quartum decimū annum, à fœminis verò post duodecimum completum, ita in Concilijs Tolosano cap. 11. & Biterent. cap. 31. vbi dicitur; Vniuersi tam mares, quam fœminæ masculi à 14. Anno, & supra; fœminæ à 12. Anno, abiu- rent omnem hæresim extollentem se aduersus Sanctam, & Catholicā Ro- manam Ecclesiā, & fidē orthodoxā, quibuscumq; nominibus censeantur.

Si quis hac ætate mi- nor suspectus de hæ- resi sit, quomodo tra- dabitur.

Pœnis aliquibus erit coercendus, non autem ad abiurationem compel- lendus.

Masculi, & fœminæ

post quartum deci- mum, & duodeci- mum annum, abiu- rabunt de leui, vel de vehemēti, & formali.

De leui tantum: nam fragilis ætas, iudicium inconstans, ratio debilis, ignorantia credendorum, multum detrahunt puerorum delictis: ac plu- rimum minuunt suspiciones hæresis.

Vide

- Vide Comment. 13. 1. part. & 17
huius partis.
- Citandus Reus ad audiendam sententiã?* Vtique, nec citatio valeret, si diceretur, ad audiendam Iudicis voluntatem; sed vt personaliter veniat, & sententiam audiat, recepturus debitam pro delictis pœnam.
- Inquisitores possunt per alias sententias pronunciare?* Etiam: In alijs autem causis Iudex ipse per se ipsum.
- Qualiter ordinanda sententia condemnatoria?* Primum qualitas hæresum, & eorum à reo assertorum declaretur: inde criminum diligens inuestigatio, citationes, admonitiones, confessiones, probationes legitimæ, induciæ ad pœnitendum datæ, obduratus in delictis reorum animus: & reliqua, quæ ad iustum processum conficiendum attinent, tum sententiæ subiungatur dispositio.
- Sententia cõdemnatoria ferri potest per Inquisitorẽ absente Ordinario vel Vic.* Nequaquam, nisi vnus alteri commiserit vices suas; vel adesse non potuerit; vel legitimè expectatus inter terminum non venerit.
- Vocandi sunt Consultores?* Vtique, quum ferenda est publicæ sententia. Vide Urbani IV. Bullam primam. c. vt commissi, de hæres. in 6.
- Ferenda est de die sententia?* Etiam: si autem ob reorum multitudinem, non possent aliquorum sententiæ interdiu pronunciari, non propterea vanæ, aut nullæ reddentur.
- Cur in sententijs dicitur, Pœnitentia-* Quoniam, quæ redeuntibus imponuntur pœnitentiæ, haud proprie

mus, & non puni- priè sunt poenæ, sed medicinæ salu-
mus? tares.

Ex Comment. XLI.

Abiuratio fieri prius Etiam, quoniam abiuratio inter
debet, quàm senten- poenas redeuntibus imponendas nu-
tia pronuncietur? merari solet; licet consuetudine con-
trarium sit receptum.

Inquisitor potest in- Vtique viginti, vel quadraginta
dulgentiam conce- dierum: ijs tamen, qui actionibus fi-
dere? dei intersunt. Vide Innocentij IV.
Bullam 7. & 15.

Ex Comment. XLII.

Habitus poenitentia- Anno Domini 1229. In Concilio
lis, crucibus signa- Tolosano.

tus, quando institu-
tus?

Cuius coloris habi- Crocei coloris, cum duabus Cru-
tus, & Cruces. cibus, vna in pectore, altera in spatu-
lis. Ita Concil. Bitinense. cap. 26.
Hunc habitum Itali vocant, Habitel-
lo: Hispani verò samanera, siue Sã Be-
nito. Vide c. Achab. de poenit. dist. 3.

Impoenitentes monē- Maximè. Quòd si abiurare an-
di sunt publicè, vt nuant, ad carcerem sunt reducendi,
conuertantur? & ad poenitentiam admittendi. Si
verò in pertinacia persistant, nec
abiurare velint, ferenda est senten-
tia, & Curix seculari sunt relaxan-
di. Quamuis poenitentix locus eis-

I dem

dem tantum esse deberet, dum è carceribus Inquisitorum educuntur.

Ex Comment. XLIV.

Quot, & qualia ab hæresibus oriuntur commoda? Tria. Primum, intelligentia diuinarum scripturarum, & fidelium exercitatio in illis percipiendis, dum Spiritus Sancti recondita misteria vigilanter inquirunt. Alterum, vt lapsi humiliores deinceps fiant, ac pœnitentiæ operibus exerceantur. Tertium, vt qui probati sunt, manifesti fiant; vt videre est in martiribus, qui mira carnificum tormenta potius sunt passi, quam Christi fidem violare.

Quenam sunt cause rationabiles ad minuendam pœnam. Infirma reorum valetudo, Insignis humilitas, & vera conuersio, & alie multæ prudentis Inquisitoris arbitrio relicte. Menoch. de arbitr. casu 59. 60. c. & commissi de hæret. in 6. Pet. Cened. collect. ab. ad decretales.

Quibus causis augeri poterit? Conuersorum in deuotione, malitia, contentione, rixa, & similibus.

Quid si Inquisitor propter obliuionē, potestatem istā expressè sibi non reseruauerit? Poterit nihilominus lata sententia, pœnitentias augere, mutare, tollere, & minuere. Comment. 27. 3. p. & 46. 108.

Ex Comment. XLV.

Actio, quæ Reus curia relaxatur seculari, fieri debet in Ecclesia? Vtique.

Quo duplex est Degradatio? Duplex: Verbalis, quum Episcopus pronunciat sententiam contra clericum, qua clericalibus ordinibus, seu ordinum ministerio, & executione priuat. Actualis autem, quum non modo per sententiam priuatur, sed actualiter, & personaliter Ecclesiasticis ordinibus exiuit, & spoliatur, Prior autem depositio potius vocatur, quam degradatio.

Solus Episcopus potest degradare? Vtique; sed conuocatis Abbatibus, Prælatibus, & alijs Religiosis. Concil. Trident. sess. 13. cap. 4. de reform.

Solus Inquisitor potest clericum hæreticum degradandū pronuciare? Vtique; vbi negligens fuerit Episcopus.

Inquisitor est iurisdictione maior Episcopo? In hæresis crimine, aut maiorem, aut saltem parem cum Episcopo habet iurisdictionem. Vide Urbani IV. Bullam primam. Comm. 32. cap. 4. 3. par. 105.

Qui factis, vel dictis causam dant; vt ad supplicium tractus celerius moriatur, Irregulares fiunt? Etiam; quamuis operam dent rei licitæ.

Ex Comment. XLVI.

Quinam in perpetuū carcerem sunt detrudendi? Qui valde difficulter ab hæresi conuertuntur, & quorum insignia sunt delicta, ne alios corrumpere possint. Menoch. de arbit. casu 89.

Episcopi, & Inquisitores possunt perpetuum carcerem commutare? Vtique, in detractionem in Monasterium. com. 23. 44. 3. p.

Carceris perpetui pena quibus causis, & quando remittenda? Iustæ, & rationabiles esse debent: ut verbi gratia si propter mariti absentiam liberis, aut vxori mortis periculum immineret: non tamen sub carcerationis initio est dispensandū.

Sacerdos immuratus prius degradandus? Etiam, actualiter; quoniam immuratio perpetua morti æquiparatur. Ita enim res se habet de rigore Iuris, quāuis consuetudo aliter obtinuerit.

Immurandi perpetuò cur degradandi? Quoniam talis immuratio morti æquiparatur.

Ad Turremes perpetuò damnatus erit actualiter degradandus? Vtique de Iure, nihilominus cum regulariter dispensari soleant, verbaliter tantum degradantur.

Ex Comment. XLVIII.

Vide Com. 59. 2. partis 26. p. par.

Accusatus de hæresi, & negans, legitimè tamen conuictus, si protestetur Vtique, si de facto, vel dicto hæreticali conuincatur; non autem si confiteatur factum, negando prauam intentionem.

Etiam

se credere id, quod
Ecclesia, erit sam-
quam impœnitens re-
laxandus?

Sunt aliqua hoc in ne-
gotio animaduerten-
da?

Etiam. Primum, quod de vera, & formali hæresi sit conuictus; & non de assertione scandalosa, temeraria &c. Alterum, quod verba hæreticalia certa sint, & clara, & non dubia, vel ambigua, duplicem sensum habentia, hæreticum vnum, catholicum alterum; quoniam, heretico sensu relicto, catholicus est accipiendus. Tertium, quod non per inimicos testes, aut singulares, sed omni exceptione maiores conuincatur.

Quartum, vt factum, vel dictum de quo conuincitur, recens sit, & non vetustū; ita vt verisimiliter Reus credatur eius fuisse oblitus. Postremum, quod cōuincatur asseruisse se illa credere, & credenda alijs esse. Vide Cōment. 59. secundæ partis 27. Tertię p.

Confrontatio Reorū,
& testium fieri po-
test in crimine hære-
sis?

Vtique, quum Reus in negatiua perseuerat, cessante testium periculo, & magna id suadente causa, & ubi testes sint eiusdem criminis cum Reo complices: vel si testes, & rei vilissimi sunt, vt meretrices, baiulī &c. Vide com. 23. 3. p.

Solus Inquisitor pote-
rit confrontationem
statuere?

Minimè: sed consilium Episcopi, & Peritorum adhibeat: quod si non conueniant, maiores cōsulat Inquisitores.

I 3 Sin-

*Qua methodo fiet cō-
frontatio?*

Singulos testes perse Reo sistant, & non omnes, vel duos simul, vbi tamen non fuerint complices.

*Quid obseruandū cir-
ca negatiuum ante-
quam cōdemnetur?*

Si ex vita antea cta bonis moribus, & bona fama, procul ab hæresi sibi obiecta videatur, iniquo vrgeri testimonio, præsumendum erit. Tutius enim magis suspicandum est, cum testes autē sunt per omnia probati; aut Reo aliquando fuerunt inimici: quod Inquisitor ex officio inuestigare debet.

*Contra Reum negan-
tem præsumi pote-
rit quidquam?*

Si testes probati sunt, & graues, Reus autem malæ vitæ, & famæ fuerit, iusto conuinci testimonio præsumetur.

*Delatores, & falsite-
stes punientur eadē
pœna?*

Vtique; licet in alijs criminibus mitius puniatur falsus delator, quam testis falsus.

*Conuictus per falsos
testes de hæresi po-
test crimen fateri,
vt mortem effugiat?*

Minimè; etiam si non mirans, & extra iudicium talia diceret, propter grauissimam infamiam, quam sibi imponeret.

*Quenam erunt Con-
fessarij partes?*

Curare, vt veritatem Reus prodat, nec tamen falsum sibi crimen imponat: meminertque, si iniuriam, ac supplicium patienter toleret, se velut martirem esse coronandum. Vide Comment. 25. 2. par.

*Homo est Dominus
fama sua?*

Vtique. Licet enim detegendo crimen, quod commisit, non peccet contra iustitiam: nec vlli iniuriam irroget: attamen veniale peccatum

com-

committit, contra sui ipsius charitatem. Quod multò magis eueniret, vbi ad sæuitiam tormentorum euadendâ id diceret, quod non commisit.

Mendacium ex suo genere est mortale ? Nequaquam: dictum tamen in iudicio, coram Iudice legitimè interrogante, & iuramento præcedente, mortale est.

Ad ferendam contra hæreticos sententiã est necessaria Iudicis secularis præsentia ? Minimè; sed tantum desiderari videtur, vt latam sententiam illicò exequatur.

Quid de Inquisitorum auctoritate ? Idem quod de Episcopis: siquidè in hæreticæ prauitatis negotio eorum iurisdictione æquiparatur potestati Ordinarij: immò quidam maiorem esse voluerunt. Vide Urbani IV. Bullam primam. comm. 32. 45. 84. 3. p. 4. 105.

Ex Comment. XLIX.

Quis ordo seruandus contra absentes, cõsumaces, de formali hæresi verè conuictos ? Peremptoria citatione triginta dierum spatium citandi: quibus elapsis, nisi comparuerint, sententia in eos pronuntianda, statua eorundem in publicum producta, ac secularibus ministris ad comburendum tradita.

Quid si absentes sint tantum de hæresi suspecti ? Citandi intra certum tempus eisdem præfiniendum, & non accedentes excommunicati declarandi sunt: in qua si per annum inforduerint, tãquam

- quam hæretici damnandi erunt. cap. Cum contumacia. de hæret. in 6.
- Contumaces audiuntur anno elapso?** Nequaquam; vt bona recuperent, nisi vel de eorum innocentia, vel de iusto impedimēto legitimè cōstiterit.
- Audiuntur ad innocentiam probandā?** Etiam, quocumq; tēpore, quamuis termini oēs assignati elapsi fuerint.
- Contumax absens sacris ordinibus insignitus poterit verbaliter degradari?** Vtique; & per sententiam brachio seculari poterit relinqui.
- Absens verbaliter degradatus poterit per Iudicem secularem puniri?** Etiam, de Iure: Tutius tamen est, & humanius, vt actualiter degradetur; & semper admittendus est ad proponendam de crimine excusationem; & ad misericordiam, si humiliter petierit: vbi præcipuè per fictas Iuris præsumptiones tantum esset conuictus: vt quia per annum sustinuit excōmunicationem in causa fidei. Adde, quod benignius est, ne Iudices Ecclesiastici eum expellant de foro suo, quia si conuerti voluerit, possit ab Inquisitoribus recipi sine controuersia, ne Iudex secularis dicat acquisiuisse super eum potestatem ob talem fictam traditionem sibi factam.
- Anno elapso requiritur sententia condemnatoria?** Minimè, cum ipso Iure in eos iam intelligatur lata, sed tantum declaratoria requiritur.
- Ritus cōburendi flammis quando cœpis?** Incertum est: creditur tamen rem non esse valdè antequam.

Vti-

Cōbusta absentis imagine, si compareat, audiendus erit? Vtique, siue spontè, siue vi accedat: & nisi relapsus fuerit, ad Ecclesiæ gremium admitteretur; accerbissimè propter contumaciam puniendus: licet lenienda sit pœnitentia, & rigori detrahendum, cum spontè accesserit.

Ex Comment. I.

Inquisitores Theologi potiusquã Iurisperi- ti esse debent? Etiam; quamuis officiam perfectius exercerent, si Theologiæ, & vttiusque Iuris studia coluissent. Vide lib. 3. cap. 28. 2. par. instit. moral. Io. Azorij.

Ex Comment. LI.

Cuius ætatis creari debent Inquisitores? Quadraginta annorum: at spectata personæ probitate, & prudentia, super hac ætate à Iure communi requisita dispensari potest. Quadraginta annorum ætate solent homines esse prudentissimi; atque mens, & intellectus potissimum viget.

Cur in Episcopo trigessimus annus tantum postuletur? Quia in Episcopos promouendi cum magna transeunt Inquisitione: nam recipiuntur testes, ac promotio discutitur in Consistorio Papæ: & propterea ad tantam promotus dignitatem ex omni parte idoneus præsumitur.

Ex Comment. LIII.

Inquisitores cur Iudices delegati, & non ordinarij appellentur? Quia ad specialem hæresis causam tractandam dari, licet personarum vniuersitatem complectantur.

Ex Comment. LIV.

Com. 32. 45. 54. 30. 105.

In causis fidei quænam est maior Iurisdiclio, Episcopi, an Inquisitoris? Si delegata procedant auctoritate pares erunt; si Episcopus ordinaria, Inquisitor autem delegata, Inquisitoris maior.

Quid sit citetur Reus ab Episcopo, & ab Inquisitore, de fide responsurus? Coram utroque compareat, si diuersa sint citationis tempora. Quod si eadem, coram Inquisitore: etiam si prius ab Episcopo sit citatus.

Episcopus impedire potest Inquisitionis progressum? Minimè, cum delegatus sit Summi Pontificis, & maior Episcopo in causa hæresis; eique velut Pontifici Summo, relicto omni alio Iudice, obtemperandû est. de offic. delegat. c. Sanè: Vide Urbani IV. Bullam primâ.

Inquisitorum priuilegia supra Episcopos competunt Vicarijs eorum? Minimè. Si autem Vicarius auctoritate Apostolica nominatim sit constitutus, utique.

Ex Comment. LVI.

Mortuo Papa expirat Inquisitorum officium? Minimè; donec aut expressè; aut nominatim fuerit reuocatum: & extenditur ad negotia nondum cæpta, &

& de nouo exorta, licet sit constitutus ad beneplacitum Sedis Apostolicæ, aut Romani Pontificis.

Ex Comment. LVIII.

Inquisitores qui remouere poterit?

Generales, & Prouinciales eorum; quoniam facilius ipsi intelligunt quando remouere expediat. Hodie tamen, & creantur, & remouentur ab Illustrissimis Supremis Inquisitoribus. Vide Innocentij IV. Bullam 14. & Urbani IV. Bullam secundam.

Ex Comment. LIX.

Quando remouere expediet?

Quam aderunt causæ iustæ, & utiles arbitrio boni viri.

Ex Comment. LX.

Inquisitores tenentur obedire Prælati suo ordinum?

Minimè in ijs, quæ spectant ad Sæctum officium; ne fidei negotia, aut retardentur, aut impediuntur. Immo vbi negotij istis se immiscere velent, coerceri grauius possent, vt Impeditores, iuxta impedimenti qualitatem.

Ex Comment. LXI.

Quot sunt generales cause remotionis Inquisitorum?

Tres: Impotentia, Negligentia & Iniquitas prætextu officij commissa.

In

Quid per Impotentiam?

Infirmirate ergo deponetur?

Infirmiratem, senectutem, & Ignorantiam intelligo.

Si temporaria, siue transiens sit minimè; vbi autem perpetua, aut talis existat, vt omninò vel impediat, vel ineptiorem reddat, remouendum erit. Idem de senibus dicendum.

Quid per negligentem intelligis?

Qui contra hæreticos, aut non procedit, aut non debito tempore, nec caret fautoria hæreticorum suspicione. Vide Innocentij III. Bullam primam, & Innocentij IV. Bullam

Quid per Iniquitatem?

Auaritiam, & illicitam pecuniarum extorsionem; vel rem quæ eorumque prætio æstimabilem; vel crimen hæresis; vel suspicionem alicui impositam intelligo: maturè tamen contra Inquisitores procedendum.

Peritorum nomine quanam intelligendi?

Theologiae, Iuris Canonici, & Civilis scientiæ præditi. Io. Andr. c. v. Commissi. de heret. in 6.

In puniendis Inquisitoribus quid obseruandum?

Illud, Idem quod D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2. ad 3. præcauendum tradit de Cardinalium punitione loquendo nimirum, ne ex condemnatione alicuius eorum derogetur (quoad hominum opinionem) dignitati, & Sancti officij auctoritati; Id enim periculosius est, quam impunitum relinquere aliquem peccatorem, nisi tale crimen esset, vnde scandalum oriretur; & propterea impunitum non relinquendum.

Ex Comment. LXIII.

Potest Inquisitor plu-
res Vicarios, aut Co-
missarios sibi crea-
re?

Etiā, cum eius Prouincia late
patet.

Quales esse debent?

Viri pij, docti, prudentes, Chri-
stiani veteres, negotio apti, sui aut
alterius ordinis Regulares, vel Cleri-
ci seculares.

Ex Comment. LXIV.

Inquisitores possunt
vices suas commit-
tere plenariè suis
Vicarijs?

Vtique: Commissarius tamen cum
plena potestate institutus non potest
aliū Commissarium substituere.

Subdelegatus potest
subdelegare?

Minimè. Inquisitores tamen, vti
delegati à Papa, potestatem habent
subdelegandi; & hæc à lege, quæ
personalis cum sit, Inquisitorem ip-
sum non excedit.

Ex Comment. LXV.

Quenam ætas, atque
conditiones requi-
runtur in Vicario
Inquisitoris?

Iisdem ferè qualitatibus præditus
esse debet, quibus Inquisitor. Si
quidem subrogatum debet sapere
naturam principalis. Triginta quo-
que annorum esse debet. Nec mi-
rum, quod maioris ætatis sit Inqui-
sitor; cum nec ardua, nec omnia fi-
dei negotia Inquisitorum Vicarijs
demandentur.

Ex

*Ex Comment. LXVI.**Solus Inquisitor de-
ponit Vicariū suū ?**Prælatus Inquisitoris
poterit illum depo-
nere ?*

Etiam.

Quamuis Prælati Religionis de-
ponant Inquisitores, non tamen Vi-
carios. Neque obstat regula: Cui li-
cet, quod est plus, licet utique, quod
est minus. c. Cui licet. de reg. iur.
in sexto. Respondetur regulam non
semper habere locum, sed tantum
quando minus sub maiori contine-
tur tanquam species, vel pars: Vice-
arius Inquisitoris non est species, aut
pars subiecta Prælo, ut sic. Vel di-
cendum; Qui potest maiora, potest
& minora: quoties Ius, consuetudo,
vel priuilegium non repugnant.

*Ex Comment. LXVII.**Inquisitores cum Re-
ligiosos Notarios
creant, quid obser-
uare debent?*

Testes sunt adhibendi, tradito il-
lis de more Calamo, & Atramenta-
rio, additoque solemnī iureiurando,
& verbis consuetis: Esto Notarius
&c. Vide Pij IV. Bullam primam, &
Urbani IV. Bullam primam. Et ad
hoc compellere possunt quoscunque
Regulares.

Ex

Ex Comment. LXX.

*Inquisitores, & eorū
officiales possunt ex
communicari?*

Minimè: ne fidei negotia retar-
dentur, vel impedianur. Ita Vrba-
nus, Alexander IV. Clemens IV.
etiam, quod Inquisitores obligati
sint in forma Camerae Apostolicæ ad
soluendam pensionem aliquam.

Ex Comment. LXXI.

*Inquisitores cum ex-
communicatis ma-
iori excommunicati-
one participantes
incurrunt excom-
municationem?*

Minimè. Alexāder IV. anno 1260.
ita tamen, cum non possunt sine mo-
ræ dispendio Superiores consulere,
aliter inciderent in excōmunicatio-
nē. Glosa in c. possidentis. de her. in 6.

Ex Comment. LXXII.

*Inquisitores possunt se
mutuò absolvere ab
excommunicatione,
& in irregularita-
te dispensare?*

Vtique. Ita Vrbanus, anno Do-
mini 1262.

Ex Comment. LXXIII.

*Dantur casus in qui-
bus non possunt In-
quisitores se mutuò
absolvere?*

Etiam. Quum ommiserunt pro-
cedere contra quem procedere de-
buerant; quum alicui hæresis cri-
men falsò impostuerunt; aut sacrum
officiū eos impedisse dixerunt, qui
reuera

reuera non impediuerunt: vel quum officij prae-textu illiciti modis pecunias extorserunt: vel quum absolutio Superioribus suis non est concessa. Ommissio tamen debet esse contra iustitiam, conscientiam, & scientiam ipsius Inquisitoris.

Ex Comment. LXXIV.

Papa potest in heresim incidere?

Pet. Cen. Coll. 44. ad Decretum. Affirmant quidam, & ita supponitur Concilio, tamquam Iudici legitimo. Negant verò alij; super Christi oratione fundati: Ego rogavi pro te Petre &c. quasi videatur privilegium hoc esse personale, & ei annexum, qui ritè, & canonicè electus est Romanus Pontifex ex Spiritu Sancti assistentia. Quamuis in alia quæuis delicta ex humana fragilitate incidere possit.

Ex Comment. LXXV.

Inquisitores possunt procedere contra Sedes Apostolicæ Nuncios, & Officiales? Quid intelligit per Nuncios?

Minimè: talium nihilominus delicta Apostolicæ Sedi denunciare possunt. Vide Pij IV. Bullam quartam. A sancta Sede constitutos circa ea, quæ dignitatem, & honorem eiusdem respiciunt; & Pontificis vires in aliquibus causis gerunt. Non autem

autem ab eadem Sede datos ad cau-
sam aliquam inter partes deciden-
dam.

Ex Comment. LXXVI.

Cap. Inquisitores. de hæret. in 6.

*Inquisitores possunt
cōtra Episcopos hæ-
reticos procedere?*

Minimè. Testium dicta recipi-
ent solum, vt eorum delicta Apostolicæ
sedi denuncient. Vide Pij IV. Bul-
lam Quartam. Pet. Cened. Collect.
14. ad 6.

*Dantur aliqui casus
in quibus liceat In-
quisitoribus proce-
dere?*

Etiam. Vt si Episcopus hæreticus
esset suspectus de fuga, carceri eum-
dem tradere posset, vt ad Papam
transmitteretur. Et præcipuè vbi
Episcopus aliquid moliretur, quod
in manifestum fidei detrimentum
cederet.

*Afferas, si lubet, exē-
pla.*

Si hæreses prædicarer, & fideles
seduceret; tunc Episcopos capere,
& custodire expediret, donec Ro-
manus Pontifex certior redderetur.

*Poterūt ergo hac vti
facultatem?*

Vtique: sed rarissimè, & parcissi-
mè: & tutius esset, Papam, si fieri
posset, prius consulere. Cardinales
autem Inquisitores rescripto Pij V.
procedunt contra Episcopos, & alios
Prælatos.

*Episcopus poterit cō-
tra Inquisitorē pro-
cedere?*

Idem, quod superius de Inquisi-
toribus in Episcopos, ac de Inquisi-
tore in Inquisitorem. Extrauag. cum
Matthæus. de hæret.

K Ex

quum
pecu-
olutio
essa
ontra
entiam

tum.
pponi-
ci legi-
r Chri-
rogauit
ur pri-
, & ei
icè ele-
Spiri-
is in
na fra-

nus de-
nciare
n quat-

circa
orem
icis vi-
Non
tem

Ex Comment. LXXVII.

Inquisitores procedere possunt contra quoscunque exemplos?

Iure antiquo minimè. At Iure nouo, videlicet Pij IV. & Pauli V. vtique. Immo Paulus V. hoc idem Episcopis indulfit, cautè tamen contra religionũ Generales procedèdũ,

Ex Comment. LXXVIII.

In puniendis sacerdotibus quid obseruandum?

Vt ad capturam, & publicam penitètiã, cautè procedatur, tum ob sacerdotalis dignitatis prærogatiuam; tum ob totius sacerdotalis ordinis iniuriam. Laici enim quos clericis infestos, & Iura, & experientia testatur. cap. Laicos, & c. Laici in accusatione. 2. q. 7. Latantur magnopere in eorũ peccatis, & punitionibus. Tales enim esse ceteros suspicantur facilè, & iactitant. Acrius tamen sacerdotes, & seuerius puniendi, quam Laici cap. Accusatus. de hæret. in 6.

Praxis Curie Archiep. Neap. c. 91. & c. 53. 78. 36. & 54.

Ex Comment. LXXX.

Inquisitores' procedere possunt contra Reges, Duces, Marchiones, Gubernatores.

Possunt, sed non debent; nisi contulso Romano Pontifice; ne graue hinc scandalum aliquod oriatur.

Au-

ves, Magistratus, Ba-
rones, Senatores,
Consiliarios?

Audacter Dei verbum prædicare,
quamuis intelligant maximum sibi
imminere periculum. Vide Innocen-
tij IV. Bullam 15. & Gregorij IX.
Bullam secundam.

Inquisitores quid age-
re tenetur crescente
hæreticorum nume-
ro?

Ex Comment. LXXXV.

Index Laicus debet
sibi relictum puni-
re absque remissione
processus per Inqui-
sitorem facti?

Vtiq; Vide Innocent. VIII. Bullam,
& Leon. X. Bullam 6.

Poterit Inquisitor Lu-
dices Laicos ad sta-
tim exequendū cō-
pellere?

Etiā, per excommunicationem,
& alias pœnas. Vide Alexandri IV.
Bullam 7. præcipiendo in genere, vt
sententias à se latus exequantur, &
seruent leges contra hæreticos latus,
& vbi non obediāt, supremum Inqui-
sitionis Senatū certiorē faciat.

Index laicus quot
diebus differre po-
test impune sententi-
am Inquisitoris execu-
tionem?

Quinque diebus; nec propterea,
vel negligens, vel hæreticorum fau-
tor dicetur. Vide Innocent. VIII.
Bullam.

Ex Comment. LXXXVI.

Inquisitores actionem
fidei celebraturi præ-
dicatores silere iu-
bent?

Ita; prout in rescripto Urbani IV.
incipiente. Licet ex omnibus, &
Gregorij IX. Ille humani genes

Iure
auli V.
dem
n con-
dēdū,

peni-
ob fa-
iuam;
rdinis
cis in-
statur.
atione.
n eorū
s enim
& ia-
dotes,
Laici
c. 91.

fi con-
raue
r.
u-

Ex Comment. LXXXVIII.

Inquisitores cogere possunt habentes instrumenta ad Inquisitionem spectantia, ut illa sibi presentent?

Vtique: rescripto, tum Bonifacii VIII. tum Alexandri IV.

Ex Comment. LXXXIX.

Inquisitores procedere possunt contra se pelientes hereticos in Ecclesia?

Vtique, si scienter id faciunt: tanquam contra suspectos de hæresi; si quidem hæc facientes ipso iure sunt excommunicati. Vide Martini V. Bullam Nicolai III.

Quo suspicionis gradu erunt suspecti?

Ex personarum qualitate pefandū erit; & vehementer erunt suspecti, nisi probabili aliqua ratione excusetur.

Ad quid tenebuntur.

Ad eosdem proprijs manibus exhumandos, & ad abiurationem, vel purgationem canonicam.

Possunt aliquando hereticorum credentium, & fautorum cadauera licite terra cōdi nō sacra?

Vtique; cum ad Iudices legitimos haud facilè deferri possunt; ne inserpulta aerem corrumpant.

Celebrans exequias pro hereticis, & eosdem apud se custodiens, erit suspectus.

Etiam: & quamuis aliud animo gerat, hoc facto iudicare, & profiteri videtur; non debuisse Ecclesiam tales sepultura priuare, aut pro hereticis, & eorum credentibus, & cæteris esse orandum, cum more catholi-

tholicorum eos sepeliat.

Quid per idoneam satisfactionem?

Abiurationem, & canonicam purgationem intelligere possumus cap. Ad abolendam de hæret.

Exhumanda, & comburenda hæreticorum cadauera?

Etiam; & procul abijcienda, ubi separari possint ab ossibus catholicorum. c. sacris, de sepulturis. Et locus pollutus reconciliandus. cap. Consulisti de consecratione Ecclesiæ, vel Altaris sepultura.

Sepultura qui priuandi?

Hæretici formales, credentes, fautores, receptatores, nec non diffamati de hæresi decedentes.

Ex Comment. XC.

Iurare recusantes contra trahunt hæresis suspicionem?

Vtique. Videntur enim sentire, Iuramentum esse illicitum, uti Valdenses. Si tamen honestate quadam iurare recusarent, ut Clerici, & Religiosi, simplicitate quadam existimantes eisdem non licere, absque Superiorum suorum licentia, tunc excusarentur ab hæresi.

Ex Comment. XCI.

Inquisitores procedere possunt contra delatos alio se transferentes?

Etiam; & contra eos, qui cum alibi deliquerint, nunc in sua prouincia morantur. Regula verò illa: Delicta ibi punienda, ubi commissa: fallit in crimine hæresis. Vide Urbani IV. Bullam primam, quia hæ-

K 3 retici

Inquisitores procedūt contra absentes? retici puniri possunt vbiq̄ue, & capi. Etiam; tribus modis; sed legendus EymERICI textus.

Expedit distinctos fieri processus contra absentem à diuersis fidei Iudicibus? Minimè: quoniam aliquando contingere posset, vt vnus absolueret, & alius condemnaret: Tutius ergo, vt qui p̄uenit processum conficiat alteri transmittendo, quæ contra Reū absentem habuerit.

Ex Comment. XCII.

Cur post mortem contra hæreticum proceditur? Vt illius memoria damnetur: vt bona ab hæredibus defuncti per Fiscum auferantur; vt defunctus exhumetur, & comburatur.

Quid agendum priusquam defuncti memoria damnetur? Citandi sunt quorum interest memoriam defuncti non damnari; quales sunt filij, & alij successores, ob bonorum ademptionem, infamiam, & alias pœnas.

Quilibet admitti potest ad defunctum defendendum? Vtique: si verò nulli adsint p̄sentes, qui nominatim citari possunt; tunc edictis generaliter vocandi sunt absentes, & incerti: Si autē nullus comparuerit, Inquisitores ex officio idoneum eligent defensorē, cuius partes erunt, afferre quicquid idoneum putauerit, ne defuncti memoria damnetur.

Inquisitores superse- dere debent ob probationum defectū? Minimè: nisi speretur breui temporis spatio quod alij testes superueniēt: & vbi plena probatione cōiuctus haud fuerit, bonis relaxatis absoluetur.

Tra-

Quid si defuncto ab- Tractari iterum causa poterit, &
soluta alij contra eum priora testimonia vim suam integrā
superuenerint testes? conseruabunt; atque cum nouiter
superuentis coniungi poterunt ad ple-
nam probationem faciendam.

Quales requiruntur Clariore, quam quum agitur con-
probationes? tra hominem uiuum.

Inquisitores procede- Etiam, ad effectum confiscandi bo-
re possunt contra he- na: idque fieri potest quadraginta
reticos defunctos? annorum spatio. Ad damnandam
verò hæreticorum memoriam, vt vi-
delicet declarent excommunicatum
decessisse; vt inhibeant ne pro illo
quisquam oret: vt extumulentur of-
fa; & comburantur; omni tempore
procedere possunt.

Eorum filij incurrunt Vtique: Infamiam, uidelicet, &
iuris pœnas? inhabilitationem ad officia publica,
& beneficia. Vide Innocen. III. Bul-
lam secundam.

Post mortem inquiri Minimè; nisi errores defenderint:
potest in fautores, re- quoniam huiusmodi suspiciones,
ceptatores, & here- quamuis uehementes, Reorum mor-
ticorum defensores? te extinguuntur.

Post mortem procedi Etiam: vbi verè, & propriè cre-
poterit contra hære- dentes, tam ex verbis, quam ex fa-
ticorum credentes? ctis iudicantur.

In quor, & quibus In multis: Primus, si antequam
casibus damnatur mereretur contra eum cœpta fuit
hæreticus post mor- Inquisitio, & de eius crimine consti-
tem? tit, vel per propriam confessionem,
vel per facti euidentiā, vel per te-
stium legitimam probationem: Et

capi.
gen.
con-
et, &
o, vt
at al-
Reū
: vt
r Fif-
s ex-
t me-
qua-
ob
am, &
pra-
ffunt;
i sunt
s com
o ido-
partes
puta-
ætur.
mpo-
enier:
haud
etur.
ra-

moritur nolens Ecclesiæ reconciliari. Secundus, si relapsus tametsi pœnitens, & conuersus, qui alias iuxta canonicas sanctiones, si viueret, relaxandus esset Curix seculari; & antequam relaxaretur, idem clausit. Menoch. de arb. casu 284. 285. Tertius, qui in carceribus pro hæresi detentus seipsum occidit; is tanquam impœnitens damnandus est: cum interficiendo se crimen videatur fateri. Quartus, quando eo viuente de eius hæresi non constitit, sed post mortem tantum, per eius opera, aut per libros ab eodem compositos.

Hoc in casu fit bonorum sequestratio?

Minimè: Quia cum sint apud tertios possessores, expoliari non debent donec defunctus fuerit hereticus declaratus, & bonorum possessores sint in iudicio victi.

Quid agendum si causa non terminata moriatur Reus?

Si erit inconfessis, & talis confessio non plenè satisfaciebat depositionibus illum vrgentibus, & propterea viuens ad reconciliationem recipi non poterat: notificandum est id omnes filijs, hæredibus, & alijs quorum interest eum tueri, quibus accusationis, & testificationum tradenda copia, audiendo, & admittendo quicquid legitimè deposuerint.

Quid tandem?

Si absoluendus, pronuncianda publicè absolutoria sententia, non tamen statua producenda, nec errores
rese-

referendi, quia non probati. Vbi ve-
rò damnanda sit defuncti memoria,
tunc statua in publicum producen-
da, cui maioribus characteribus affixo
illius defuncti nomine, nec non reci-
tatis coram illa ipsa articulis, seu fa-
ctis hæreticalibus; tum ipsa statua
Curiaë sæculari per sententiam rela-
xata, publicè concrematur.

*Producenda illius sta-
tua qui sese in car-
cere occidit?*

*Etiam: immo Curiaë sæculari re-
laxanda: quia conscientia criminis
mortem sibi consciuisse putandum
est: Nisi filij, hæredes, aut alij pro-
bauerint (quod tamen difficulter
probari potest) Reum criminis con-
scientia sese non interfecisse.*

*Quid, si post plenam
delicti confessionem,
manus quis sibi in-
ferat.*

*Idem prorsus dicendum; nam eius
confessio ad eum excusandum non
prodest: vt patet de Iuda proditore .
cap. Nihil. cap. Iudas de poen. dist. 3.*

*Quo iure introducta,
vt statua produ-
cantur?*

*Non benè constat, neque vsus
multum antiquius. Iure enim solum
cauetur; vt hæreticus defunctus ex-
humetur, denegata offibus Eccle-
siastica sepultura. c. Quicumque, de
hæret. in sexto.*

Ex Comment. XCV.

*Inquisitores plures in
eadem Prouincia pos-
sunt simul, vel seiun-
ctim procedere?*

*Simul, & seiunctim: quoniam Iu-
risdictionem habent insolidum: in
quo similes sunt Ordinarijs. Reus
tamen non punietur ab ambobus,
sed*

Inquisitores procedere possunt contra eum cui specialiter a Papa datus est Inquisitor? sed ab vno sufficienter. Non possunt: quia censetur Papa ad se, & ad specialem Iudicem datum, causam aduocasse: etiamsi alij Inquisitores procedere cœpissent.

Ex Comment. XCVII.

Solus Inquisitor, vel solus Episcopus possunt absolutoriã sententiã pro Reo promulgare? Vtique. Tutius tamen est mutuum consensum vicissim requirere. Vide Urbani IV. Bullam primam.

Solus Episcopus, vel solus Inquisitor possunt abiurationem, & penitentiam imponere? Etiam: consultius tamen est, vt mutuus consensus interueniat.

Ex Comment. XCIX.

Quid si discordent Episcopus, & Inquisitor? Pronunciari sententia haud poterit, sed causa instructa ad supremum Inquisitionis Senatam transmittitur; etiam in causis non multum grauibus, & arduis. c. per hoc de her. in 6.

Ex Comment. C.

Processum communicatio fieri debet inter Episcopum, & Inquisitorem? Vtique; cum grauis res sit, & ardua: ideò paria iudicia requirere oportet, vt sententia absque errore proferatur. c. per hoc de hæ. in 6.

Ex

Ex Comment. CII.

Processuum cōmuni-
catio fieri debet an-
te torturam?

Etiam, quando torquendus est
Reus: vt ab Episcopo, & Inquisitore
videatur an Indicia sint sufficientia
ad torturam: si verò sit testis, non
opportet; cum vterque per se testes
torquere possit.

Ex Comment. CIII.

Index procedens sim-
pliciter, & de pla-
no, à quibus eximi-
tur?

Non cogitur ordinem Iudiciarium
omnem seruare: & si quid ex Iuris
ordine sit commissum, non propterea
viciatur processus; dummodo sub-
stantialia causæ; & iudicij non om-
mittatur; Appellationes, videlicet,
ab interlocutoria, legitimæ defensio-
nes, & similia, quæ à natura potius,
quàm à Iure conceduntur. Vide Vr-
bani IV. Bullam primam.

Ex Comment. CIV.

Quenam dicuntur Iu-
dicij substantialia?

Ea, sine quibus Iudicium non po-
test iustè expediri: vt citatio, iura-
mentum, probationes legitimæ ex-
ceptiones vtilis, appellationes ne-
cessariæ, termini competentes, &
alia huiusmodi, sine quibus delictū,
aut verè probari non posset, aut Reus
non posset se verè defendere.

Ex

Ex Comment. CV.

*Cur Inquisitoris fami-
liam armatam ha-
bent?*

Farin. q. 182. n. 89. 93. 94.
Petr. Cened. Collect. 7. ad decr.
Ad sui defensionem, & ad hæreti-
cos capiendos. Qui enim id prohi-
beret, tanquam sacri officij impedi-
tor puniri posset, Glossa communiter
recepta in c. statutum il primo de he-
ret. in 6. Clement. nolentes. de heret.

*Quibus favore fidei
arma deferri com-
petit?*

Cruce signatis, hoc est, Consocijs
societatis Sancti Petri Martyris, Ad-
uocatis, Notarijs, Consultoribus,
officialium famulis, & contra hære-
ticos publicè scribentibus. Vide
Bullam secundam Ioannis 22.

*Armorū delatio qui-
bus neganda?*

Sceleratis, alienigenis, neophitis
ex Iudaismo, & Paganismo nouiter
conuersis, & ijs qui verisimiliter abu-
ti possent.

*Præuilegium familiae
armææ competit
Episcopo?*

Vtique fidei favore: nam quæ ra-
tio in Inquisitoribus est, eadem in
Episcopis reperitur.

*Cetera præuilegia In-
quisitoribus cōcessa
intelliguntur Epis-
copis communia?*

Etiā; absētibus tamen vel mortuis
Inquisitoribus, nec alijs in eorū locū
substitutis: Vel ijs in locis: in quibus
adhuc nō sunt Inquisitores delegati.

Ex Comment. CVI.

*Inquisitores compel-
lant Magistratus se*

Vtique: & vbi negligentes fue-
rint, excommunicantur, honore pri-
uantur,

Seculares ad brachiū sibi præstandum? uantur, alijs pœnis, pro delicti qualitate propositis. Lege Innoc. IV. Bullam 9. & Alex. IV. Bullam 13.

Inquisitor delegatus potest ex officio suo brachium sæculare innocare? Affirmat communis sententia quavis Eymericus credat ex privilegio tantum sibi competere, dum in Delegatorum rescriptis dicitur: Inuocato, si opus fuerit brachio sæculari. Vide Urbani IV. Bullam primam.

Ex Comment. CVII.

Carceres cur inuenti, & instituti? De Iure Ciuili ad homines continendos. de Iure autem Canonico ad pœnam. c. quamuis de pœnis in 6.

Inquisitor habere potest propriam carcerem? Vtique ad custodiendum, non autem ad pœnam; cum sine Episcopo condemnare non possit, & vice versa; & propterea debet esse communis Inquisitori, & Episcopo ad pœnam. Vide Urbani IV. Bullam primam.

Solus Inquisitor potest Reū in duriorē tradere carcerem? Etiam ad custodiam: si colloquiū, fuga, aut aliquorum peruersio, in veritatis detrimentum imminerent. Cauendum tamen, ne ea sit carcerum asperitas, vt loci horrore, ac malitia, delinquentes moriantur, quia irregulares fierent Inquisitores.

Ex Comment. CVIII.

Qualiter ad Reorum capturam procedendum? Si alicuius auctoritatis insignes fuerint, vt Religiosi; nobiles, vel literis.

litteris conspicui, quos vitæ incorruptæ fama publica illustret, non prius capiantur, quam superiores consulti fuerint, sumuario iudiciorum ac delictorum transmissio, ut delatorum honori omninò consulatur.

Poterunt ijs omissis aliquando incarcerari? Vtique; quum fuga timetur, vel hæretici sunt manifesti.

Pares carceres Reis omnibus assignandi? Nequaquã; sed pro delictorũ, ac personarum qualitate, duriora, vel amœniora conclavia erunt assignanda.

Marito ad pœnã carcerato patere debet vxoris accessus? Vtique; immò simul concludi possunt. Quod fallit in alijs; cum sexuum commixtio omninò sit euitanda.

Inquisitores tenentur carceres visitare? Etiam, saltem bis in mense, Reos interrogando, an necessaria subministrantur, & an benè se habeant.

Inquisitores de quibus loqui debent cũ carceratis? Cum examinantur, aut visitantur, non nisi de ijs, quæ ad eorum negotium spectant; (neque soli cum eis aliquando esse debent) ad veritatem liberè confitendam, & ad carceris calamitatem patienter ferendam cohortentur.

Rei sunt de vno cubiculo ad aliud transferendi? Minimè; nisi omnes transferantur. Sic enim eorum, quæ intra carceres geruntur communicationes visitantur; vbi præcipuè confessionum, reuocationes contingunt.

Quibus committendũ ut requirant, an penitentes pœnitentias adimpleant? Proprijs Curatis, vbi carcer perpetuus non datur, sed eius loco domus propria assignatur.

Iure

Episcopus, & Inquisitor possunt in carcere perpetuo dispensare?

Iure communi utique.

Post quartum temporis spatium: dispensari solet?

Eorum arbitrio relinquitur, qui spectata pœnitentiam humilitate, ac pœnitentia, poterunt vel remittere, vel in leuiorem pœnam commutare.

Quid si carceris irremissibilis pœna fuerit imposita?

Octauo elapso anno solet relaxari: carcer autem perpetuus, elapso triennio.

Carcerati ad audiendam Missam, & alias orationes admittendi?

Minimè; quia ita recepta consuetudine: quia horrendum illos ad diuina recipere, qui contra diuina, & fidei capita peccarunt. Quia minora crimina, uti symonia, lite pendente, ab his mysterijs excludunt. cap. Accusatum. de symonia. Quia excommunicatos vitare iubemur c. Nuper. de sententia excommunicationis. Et magna præsumptio est captos pro hæresi excommunicatos esse. Et quamuis Iure communi non teneamur illos euitare, nisi post sententiam, & declarationem, tutius tamen est, ut prius seuitentur. Adde, quod si ad diuina audienda iuncti producerentur, & difficulter custodirentur, & qualiter reticenda veritas, nutibus, ac signis mutuò sibi iudicarent complices.

Cur in alijs criminibus admittuntur?

Quia delicta non ita grauias, neque per Iudices tam diligens criminis inue-

Si admitterentur pro prius confiterentur? inuestigatio fit ante capturam. Nequaquam; nec adhuc Inquisitores id sunt experti: immò non admittendo breuius expediuntur reorum causæ; quia catholici, & verè fideles, hac via promptius fatentur petentes expediri, ne tantis diù prouentur suffragijs. Mali verò tamet intra carceres longo tempore contineantur, nec curant, nec dolent, quod talibus orbatu sint beneficijs; & hoc pacto vel innocentia, vel culpa defumitur argumentum.

Quid de comprehensis, & tamquam innocentes absolutis? Attento condemnatorum numero pauci sunt absolutionis beneficium reportantes. Lex enim quæ plerumque accidere solent, considerat. l. Nihil ad ea, ff. de legibus.

Qualis carcerum custos eligendus? Qui sit fidelis, & industrius; nihil cū Reis in secreto loquatur; nihil eorum det Reis, quæ à consanguineis, & amicis mittuntur, Inquisitoribus inconsultis: Iuret coram Episcopo, & Inquisitore muneri suo se fideliter satisfacturum. Men. de arb. casu 302. 305.

Ex Comment. CX.

Menoch. de arbitr. casu 270. 273.
Pet. Cened. collect. 24. ad decret.
Vide Com. 17. 20. 79. 3. partis.

Cur statutum ut fidei Indices Reos torqueant? Quia dum per laicos fiebat, partebantur fidei secreta, hodie tamen
In

Inquisitores torquent absque periculo Irregularitatis, & ubi irregulares fierent possunt Inquisitores secum mutuo dispensare.

Quid servandum ante torturam?

Vt de dicto, vel facto hæreticali prius constet per semiplenam probationem, vel sufficiens indicium. Item tortura evitanda: ubi delictum aliter probari possit; cum tortura subsidium quoddam sit extremum ad veritatem eruendam.

Tortura habebit locum in delictis manifestis?

Minimè: cum ergo hæresis crimen maiori ex parte sit occultum; siquidem intellectu concipitur; in eodem tortura locum frequenter habebit, vt quid Reus credat intelligatur.

Ex indicijs torqueri poterit Reus?

Vtique, ubi probata legitima fuerint, & à iure approbata.

Quinam torqueri possunt?

Omnes; præter senes, & prægnantes; ubi mortis periculum timeatur. At in alijs causis torqueri non possunt Doctores, Milites, Decuriones, nobiles, & eorum filij, & minores quatuordecim annis.

Religiosi torqueri possunt?

Etiam; sed ob dignitatem ipsam qua decoratur, & ob excommunicationis periculum, si grauius torquerentur, mitius torqueri debent: nisi delicti enormitas, & indiciorum grauitas, acriorem suaderent infligendam.

Variatio erit indicium sufficiens ad torturam?

Vtique; si circa delicti substantialia committatur: si Reus alias suspectus est de hæresi, vel infamatus:

L sique

si que obliuio, ob exiguum temporis spacium, non præsumitur; & Reus non est omninò stupidus, vel obliuiosus.

Dantur cause, quibus reorum variationes excusari aliquando possint? Vtique: veluti, verecundia, timor, periculi magnitudo, rei nouitas, Iudicum auctoritas, ira, dolor, recordatio futuræ infamiæ &c. ita rationem sæpè perturbant, vt prudentissimi viri aliena quandoque loquantur. Facinorosis tamen ob variationem, tortura facilius infligenda.

Reus, si vnus testis dicto, & fama vrgatur poterit torqueri? Etiam; vt si quis ab vno teste vidus fuerit Sanctorum imagines deuiisse, simulq; orta fuerit contra eundem de hoc delicto fama; si neget, ex illius testis dictis, & fama torqueri poterit.

Fama cum alijs indicijs, sed grauibus, erit sufficiens ad toruram? Vtique; vt fama publica per duos testes legitimè probata, Bucerum malè sentire de Eucharistiæ Sacramento; illamque comitentur indicia hæc legitimè probata, videlicet, Bucerum rarò Missæ interesse, quo tempore tenetur, torqueri proculdubio poterit.

Solus testis de visu seclusis indicijs, sufficiens erit ad torturam infligendam? Etiam; si omni sit exceptione maior; & vbi Reus adeò probus non sit, vt delictum præsumi facilè nõ possit.

Indicia graua, quæ sunt? Quibus frequenter, & facilè, delictum contingit adesse.

Indicia leuia quæ sũt? Quibus frequenter, & facilè delictum contingit abesse.

Indiciorum grauium afferas exempla. Si quis conuincatur praestitisse scienter auxilium, consilium, fauorē hæreticis; vel pro hæresi citatos informasse de veritate tacenda. Hic enim torqueri poterit.

Sola fama erit sufficiens ad torturam? Vtique; si fuerit vehemens, & Reus malæ vitæ, & motum.

Quæ erit vehemens fama? Si frequens, si à fide dignis orta, si ob id vicinia, amicos, aut viros probos, & pluries quis scandalizauit: vel si cum fama adesset delinquentis fuga.

Fama simul orta cū delicto sat erit ad torturam? Etiam: vt si combusta sit Ecclesia, protinus autem, nec temerè, nec à stultis oriatur fama, Bucerum id fecisse; tunc capi poterit, & torqueri. Attendendo tamen à quibus orta fuerit fama; & an infamatus delictum committere verisimiliter potuerit.

Ex vno indicio vehemenni; aut violento, poterit quis torqueri? Vtique: vt vnus testis omni exceptione maior de visu; vel confessio extra iudicium, vel res furto sublata apud aliquem reperta.

Quid si hæretici combusti ossa, vel vestes religiosè cultæ apud aliquem reperiantur? Latentis hæresis indicium erit vehemens, & torqueri poterit; vt intelligatur quid credat de Ecclesia, hæreticos puniente. Idem de ijs, qui scienter literas recipiunt, vel munera ab hæreticis missa, nulla apparente causa, ob quam excusari possint. Vide Comment. 24. huius partis.

Ex præfati Comment. appendice.

Confessio extraiudicialis sufficiet ad torturam? Vtique; si per duos testes legitimos de eadem constiterit.

Si quis dictum hæreticale, vel factum confiteatur, præuā negādo intentionē, torqueri poterit? Etiam, vt intentionem declaret.

Tortus extraiudicalem confessionē confirmans, tenebitur ad ratificationem? Vtique: cum extra iudicialis confessio iam suum fuerit effectum operata, vt ex ea Reus torqueri potuerit.

Confessarius per malitiam, imprudentiam, vel ebrietatē pœnitentis delictum reuelans, faciet indicium? Nullum prorsus effectum inducit. Vide Petr. Cened. collect. 60. ad Decretum.

Ex vnius socij criminis dicto, oritur indicium ad torturā? Nequaquam, sed qualis qualis præsumptio.

Duo socij criminis faciunt indicium ad torturam? Vtique.

Ex Comment. CXI.

Quid agendum, ubi restitū dicta sint dubia? Si testis dictum suum interpretari nescit; tunc ille sensus est accipiendus, qui delictum excusat, si verba dupli-

Id semper seruandū erit? duplicem possunt habere sensum. Etiam, vbi qui protulit dictum dubium vir probus est, & mala carens suspicione. Secus autem vbi sinistra laboret suspicione: vel quia, de hæresi infamatus; vel ex suspectis oriundus Prouincijs.

Publicatis attestati- nibus possunt recipi testes. Et veteres iterū interrogari, & non ui possunt admitti; tū ad reorū defensionē, tum ad pleniorē delicti probationem. Vide Pij V. Bullam primam.

In crimine hæresis quinam cogendi ad ferendum testimonium? Omnes, quacunque præfulgeant dignitate, & auctoritate.

Testis renuens dicere Testimonium erit suspectus de hæresi? Minimè, si vocatus contra ascendentes, vel descendentes, transuersales, siue amicissimos: quoniam affectione carnali potius quàm intellectus errore, aut odio contra fidem catholicam id agere præsumendum est: puniri tamen potest, & debet. Si verò testimonium perhibere renuat, contra eos, qui nec sanguine, nec gradū amicitia sibi sunt coniuncti, fautor aliquando censerī poterit, & vt talis puniendus, considerata pœnæ, negotij & contumaciæ qualitate.

Ex Comment. CXII.

Vide Comment. 82. 2. par. & 126. 3. par. Farinac. quæst. 62. num. 89.

L 3 Me-

Menoch. de arbit. casu 355. Pet. Cen.
collect. 23. ad sextum.

*Testes inhabiles ad-
mittuntur in hæresis
crimine?* Vtique; ne tam graue delictum, ob
probationum defectum remaneat
impunitum. Vide Alexandri IV. Bul-
lam 17.

*Duo testes, vel periu-
ri, vel excommuni-
cati, vel correi, vel
infames faciunt ple-
nam probationem?* Minimè ad pœnam delicti ordi-
nariam imponendam; at sufficiunt
ad præsumptionem, vel aliqualem
probationem faciendam, vel ad tor-
turam, vel ad pœnam extraordina-
riam imponendam; ita, vt nec re-
lapsus, nec negatiuus conuictus, quis
dici possit Comment. 120. 3. part.

*Quid si plures fue-
rint quam duo?* Plenam facient probationem ad
pœnam criminis ordinariam impo-
nendam quando ex circumstantijs,
& coniecturis, & personarum quali-
tate, verisimilia præsumuntur de-
ponere.

*Testis indoneus, &
alius inhabilis con-
iungentur ad plenã
faciendam proba-
tionem?* Minimè; quia vterque testis de-
bet esse integer, & probatæ vitæ,
vbi de crimine agitur grauissimo:
Reus autem extraordinaria pœna
punietur.

*Quid si testis minus
idoneus fuisset emẽ
datus?* Integer esset, & idoneus, si per
posteriores probatæ vitæ actus, bo-
næ fidei, & opinionis specimen de-
disset.

*Testis indoneus, &
inhabilis, cum alijs
indicijs probant?* Etiam, ad ordinariam criminis
pœnam imponendam.

Vtique

Socius criminis iurare debet quum deponit? Vtique; licet quo ad seipsum Reus, fungitur tamen vice testis.

Testes inhabiles torqueri debent quum examinantur? Nequaquam: Auerterentur enim à testimonio ferendo in causis fidei. Indicium tamen facient, siue maius, siue minus, spectatis personarum qualitibus, & alijs circumstantijs. Poterunt autem aliquando torqueri arbitrio Iudicantis.

Socius criminis torqueri debet, ut fidem faciat? Affirmant quidam; negant alij. Arbitrio relinquitur Iudicantis.

Ex Comment. CXIV.

Pet. Cened. collect. 5. ad sextum.

Menoch. de arbitr. casu 319.

Periuri cur à testimonio ferendo repelluntur? Quia infames: quia ineptum censetur illius testimonium, qui vacillat, & de eadem re, contraria profert, modo aiendo, modo negando.

Periuri admittuntur in causis fidei? Vtique; dum tamen ex manifestis appareat indicijs tales non animi leuitate, non odio, non pretio, sed fidei zelo velle deponere; aut dictum suum, quod produxerant, velle emendare, & corrigere; & quæ prius tacerant, reuelare.

Ut periurorum dictis fides habeatur, quæ observanda? Eadem, quæ in precedenti Comment. de socijs criminis, & inhabilibus testibus tradita sunt.

Quid si circumstantiæ illæ non concurrant? Eius dictum sine tortura haud recipiendum: facilius enim torquendus est periurus, quam alij testes inhabiles.

Priori an posteriori testium dicto standum eris? Posteriori: quando ex manifestis coniecturis apparet posteriora dicta verisimiliora esse quam prima; & testes contraria prioribus deponere zelo fidei, non malitia, nec pretio, alias prioribus depositionibus standum erit. Vide Comment. 15. 2. par. Farinac. quæst. 66. par. 4. Clar. §. fin. q. 53.

Aliud requiritur, ut posteriori credatur dicto? Ut in posteriori, tam contra se, quam contra complices deponant; & reuelent hæresim. Secus si negent, cum prius de hæresi deposuissent.

Quid si priori dicto hæresim reuelassent, posteriori autem negando reuocarent? Non nihil priori detrahitur testificationi: quod quantum sit Iudicantis arbitrio relinquatur. Tales autem testes velut falsi puniendi.

Ex Comment. CXV.

Criminosi possunt esse testes contra quoscunque? Etiam, siue contra sæculares, siue contra regulares.

Serui admittuntur ad testificandum contra Dominos? Vtique in defectum aliarum probationum; modica tamen illis fides adhibenda: cum infensissimi soleant esse Dominus, & torqueri possunt.

Ex Comment. CXVI.

Menoch. de arbitr. Iud. casu 110.
& quæst. 28. Pet. Cened. collect. 129.
ad decretales.

Inimicitia capitalis . Utique. Ita in Concilijs Bitirense,
enacuae testis dictu & Narbonense, c. 13. & 25. respecti-
in totum? sancitum.

Quid in causis inimi- Consideranda personarum quali-
citiae capitalis obser- tas. Sæpè enim contingit, vt illa cau-
uandum? sa, quæ sufficiens est ad producen-
dum inimicitiam capitalem inter ali-
quos, in alijs non sufficiat. Alij verò
sunt adeò iniqui, & maleuoli, vt ex
leui causa ingentes concipiant iras
aduersus alios; quos, cum non pos-
sint, vel audeant palam offendere,
clam omnia moliuntur iniquitatum
genera. Hæc enim licet non repellant
omninò testes, illorum fidem nihi-
lominus diminuunt.

Inimicitia capitalis Plures. Prima oritur contra eum
quos sunt causa? qui occidit meum consanguineum.
Secunda, quoties quis conatus est
occidere eum, contra quem testifi-
catur.

Tertia, ex solis minis de occiden-
do; videlicet, quum potens est, &
assuetus minas exequi.

Quarta, ex insidijs vitæ eius para-
tis contra quem is, qui parauit, testi-
ficatur.

Quinta,

Quinta, ex eo quod quis aliquem accusavit de capitali causa; ut de homicidio, rapina, adulterio, crimine nefando; quod si probatum fuisset, poena mortis, abscissionisve membri, vel bonorum publicatio fuisset imposita.

Sexta, quum alias in causa capitali deposuit contra eum.

Septima, ex eo quod aliquis ex iniusta causa, testificantem contra se, detinuit aliquando in vinculis carceratum, quæ inimicitia durare semper præsumitur, nisi contrarium probetur. Vehementius autem creditur inimicitia, ubi carceratus tortura fuerit suppositus.

Octava, ex sola iniuriarum prolatione.

Afferas iniuriarum exempla. Si quis virum honestum dixerit ebrium: Monachum, à sua Religione apostatam; Presbyterum, simoniacum: Advocatum, impostorem: Iudicem, personarum acceptatorem: Procuratorem, cauillatorem: Tabelionem, falsarium: Mercatorem, pecunias tondentem: Virum conjugatum, cornutum: Vxorem eius meretricem &c.

Iniuriosum verbum quodnam verè dicitur in conuicijs habenda Quum in genere, vel in specie delictum aliquod commissum, licet commissum non sit, alicui impropertur. Vtique. Si enim viles, & infames sunt,

est personarum ratio?

sunt, vti parum curant honorem, ita quoque ad iniurias proferendas facile prorumpunt, quarum etiam facillimè obliuiscuntur, & mox reconciliantur. Attendenda est etiam Ciuitatum, & Prouinciaram consuetudo; Sunt enim quædam iniuriæ in vna Prouincia, quæ pro conuicijs in alia non solent accipi.

Ex alterius vxoris re-
tentione inuito ma-
rito, oritur capitalis
inimicitia?

Etiam. Idem dicitur de fororibus, & alijs fœminis nobis coniunctis. Idem de eo, qui terram alterius, villas, agros, prata, domos, per vim tenet.

Si quis alteri moueat
status questionem,
asserens eum liber-
tum, aut seruum, nō
ingenuum, quid?

Capitalis ex hoc facto oritur inimicitia. Idem de mouente questionem alicui de omnibus bonis, vel de maiori bonorum parte. Idem, quum questio est de magna pecuniarum quantitate. Idem, de magnæ vnus rei spoliatione.

Quid si pugnus, vel
alapa sit alicui in-
flicta, vel fustibus,
aut canna percussus?

Capitalis oritur inimicitia. Idem quoties quis alterum in facie vulnerat cicatrice manente.

Qui dudum fuerat
inimicus, sed recen-
ter reconciliatus,
poterit esse testis.

Minimè: neque descendentes ab inimico capitali; quoniam vsq; ad quartum gradum inclusiuè intelliguntur inimici. Item, qui cum capitalibus inimicis alicuius morantur, etiam si inimicitia fuisset contracta culpa eius contra quem deponitur. Item quoties subest causa

ini-

inimicitiae, quamvis reuera nondum intercesserit, cum tamen verifimiliter oriri possit, licet testis asserat se non esse inimicum.

Quid si reconciliatio inter inimicos intercessisset. Antiqua, & benè fundata iudicantis arbitrio, erit in causa, vt testes repelli non possint.

Quid si inimicitia dolo, & fraude fuisse inducta? Talibus nulla ratione patrocinari debet, & offensus admittetur in testem contra offensores.

Ex Comment. CXVII.

Hereticus in causis fidei, testificabitur pro, & contra fidem. Nequaquam pro fidei: contra autem faciet indicium, non autem semiplenam probationem ad inquirendum. Vbi tamen dicat verifimilia, & plures sint numero, & adhibitis tormentis, viam parabit ad alia. Vide Rescriptum 17. Alexandri IV.

Ex Comment. CXVIII.

Hereticus contra haereticum erit, vt testis audiendus? Vtique: tum quia socij criminis admittuntur: tum quia Iudæi in causis fidei audiuntur contra Christianos; ergo &c. ijs tamen concurrentibus, quæ in Comment. 113. huius partis notata sunt.

Hereticus pro haeretico erit audiendus? Minimè. Quis enim credat fidele futurum testimonium eius, qui in Deum exitit infidelis? In odium namque fidei censeretur deponere, ne

ne delicta contra religionem commissa punirentur. Possent tamen audi, cum tormentis fortè fatigati; occultum aliquid, & Reipublicæ utile patefacere.

Hæretici probæretico testimonium est aliquando audendum?

Vtique; cum ex verisimilibus coniecturis vera deponere videbitur, alijs concurrentibus adminiculis, pro rei innocentia; idque proderit ad pœnæ diminutionem, non autem ad integram liberationem.

Ex Comment. CXIX.

Pet. Cened. collect. 35. ad decretales.

Domestici, & familiares qui dicuntur?

Seruus, colonus, libertus, ascriptitius, mercenarius; pater domesticus est filio, & è contra; vxor viro, & è conuerso. Item, qui ad vnum panem, & vinum viuunt; Item quibus ratione patriæ, vel dominicæ potestatis potest imperari, quales sunt in domo nostra habitantes, vel nobis inferuientes.

Domestici admittuntur in testes in crimine hæresis?

Vtique; non pro Reis, sed contra Reos; quia cum hoc crimen secreto committi soleat, melius per domesticos, quam per alios probari potest.

Domestici audiuntur aliquando pro Reis?

Etiam; vbi persona sit valdè digna, ac spectatæ probitatis, & vbi conueniat cum alio teste non domestico, & omni exceptione maio-

Gravis puniendus ri; aut alijs de innocentia Rei con-
est falsò testificans currentibus.
contra consanguineos, quàm contra tere videtur.
extraneos.

Ex Comment. CXX.

Vide Comment. 82. secundæ par-
tis, & 113. tertiæ partis. Comment.
113. tertiæ partis, Pet. Cened. col-
lect. 9. & 22. ad Decretum, & 172. ad
Decretales.

Duo tantùm testes suf- Vtique: at necesse est, vt sint inte-
ficiunt ad verè pro- gri, inconfutabiles, & omni exceptio-
bandans hæresim? ne maiores, Quamuis durum videat-
tur, hominem bonæ opinionis, & fa-
mæ ad voces duorum condemnare:
cum legitimæ defensionis ordo de-
negetur, non publicatis testium no-
minibus, Si verò alia adsint admi-
nicula condemnari tunc poterit.

Ex Comment. CXXI.

Quotuplex est singu- Triplex: Obstativa, Cumulativa,
laritas? seu adminiculativa, & diuersifica-
tiva.

Quid est Obstativa? Quando ex dictis testium nasci-
tur repugnantia: vt quum vnus ait,
alter verò negat.

Quid est Cumulati- Quum dictum vnus coadiuuat
ua? dictum alterius; vt vnus de visu, alter
de auditu.

Ex

Quid est Diuersificatiua?

Ex qua nascitur diuersitas rei in substantia; vt quum vnus dicit vno loco, & tempore quid factum; alijs verò alio loco, & tempore.

Cur testi singulari non creditur?

Quia cum Reus sit vitæ suæ, & bonorū possessor, melior autem sit possidentis conditio, vnus actoris affirmatio non sufficit ad ipsum, & pellen- dum de possessione sua.

Testes loco, & tempore discordes de eodem delicto deponētes, erūt singulares?

Vtique; nec plenè probabunt; nec pœna criminis ordinaria imponēda. Torquendus tamen erit, & ad abiurationem de vehementi compellendus, pœnitentijs salutaribus iniunctis. Vide Sotum de Iust. & Iure lib. 5. q. 7. art. 2. ad primum argumentum.

Quid si pluribus testibus singularibus idoneis, quam duobus vrgeatur?

Adhuc ordinaria pœna puniri non poterit: si que in negatiua persistat, expectandum per aliquod temporis spatium, & inquirendum, an testes per omnia concordēs haberi possint. Sed prius torquendus: quod si nihil confiteatur, abiuret de vehementi, tum ad Triremes, vel carcerem perpetuum damnetur; nec Curia seculari, tanquam negatiuus relaxari poterit.

Testes non per eadem formalia verba deponentes, sunt singulares?

Minimè, quando in facto principali, in quo negotij substantia præcipuè consistit, concordant per eadem, vel æquipollentia verba, quamuis in alijs minus præcipuis circumstantijs discordent. Quod tamen

Ex

tamen verum est, vbi non agatur de
probandis verbis formalibus.

Ex Comment. LXXII.

Vide Farinac. q. 67. Com. 48. ter-
tia partis. Pet. Cened. collect. 139. ad
decretales, Menoch. de arbit. casu
306. 308. 309. 310. 311. 312. 315.

*Solus Inquisitor po-
test torquere testes?*

Vtique; si tamen ex testibus Rei
non fiant: quia vnusquisque potest
per se causam vsque ad sententiam
exclusiue expedire.

Quid est falsus testis?

Qui non modo mendacium dicit;
sed & qui veritatem occultat; & qui
verba refert alio sensu, quam fuerint
prolata; vel non integrè refert; vel
dicit verba hæreticalia affirmatiue
dicta, cum tamen relatiue, aut inter-
rogatiue fuerint prolata.

*Quomodo puniendi
falsi testes?*

Si de vera, & formali hæresi con-
tra aliquem deposuerunt; hic autem
velut negatiuus, & impœnitēs, publi-
catis bonis combustus fuerit; Senatus
supremus cōsuletur, an relaxandi sint
Curię sæculari. Quòd si secus, ad per-
petuum, & irremissibilem carcerem,
aut ad Triremes damnētur, eisdē pri-
mū in publicū spectaculū productis.

*Quid si nō de formali
hæresi, sed de his, que
vehementē præsefe-
rūt hæresis suspicio-
nē falsò deposuerūt?*

Arbitrio Iudicum, vel ad car-
ceres, vel ad remum damnabun-
tur.

*Quid si leuiter nocue-
rint?*

Publicè producti fustibus cedentur; vel in exilium, vel ad triremes damnabuntur: aut alia extraordinaria poena coercebuntur.

Idem de ijs dicas, qui prece, aut pretio testes corrumpunt, aut corrumpi mandant, vt falsò testimonium ferant.

*Datur iusta causa pe-
nas superscriptas
minuendi?*

Etiã; quum quis spontè crimen suum fatetur, & errati veniam postulat; grauissimè tamen puniendus vel remo, vel carcere perpetuo, si Reus erat relaxandus brachio seculari, C. vt commissi de hæ. in 6.

*Quomodo puniendi
falsi testes, deponē-
tes ad alicuius libe-
rationem?*

Grauiter; quia Deo, Ecclesiæ, & Christianæ reipublicæ maximam intulerint iniuriam. Attendenda nihilominus delicti qualitas, & an fuerint emendati; vel potius in erroris constantia perseuerent, & alios inficere conentur.

*Sententia contra fal-
sos testes quomodo
pronuncianda?*

Producuntur in publicum spectaculum, & delicto coram populo patefacto, qualis fuerit eorum conatus detegitur, ratione reddita, cur ita puniantur.

*Puniendus falsus te-
stis cum eius dictum
est inualidum?*

Vtique; quia, quantum in se fuit nocere studuit, & delictum consummauit.

*Falsidico testi veniã
petēti parcendum?*

Minimè: quia id hæretico tantum concessum; & vbi accusatus tãquam negatiuus, & impoenitens Curia seculari fuerit relaxatus, vel relaxãdus.

Solus Inquisitor potest falsos testes punire? Nequaquam, sed vnâ cum Episcopo. Ita rescripto Leonis X. anno Domini 1520.

Falsi testis filij, & nepotes erunt infamia subiecti, vt hæreticorum filij? Minimè; quia nullo id iure cautum, nec vsu hucusque receptum. Maius est enim hæreticorum crimen quam falsorum testium: nec pœnæ de vno casu ad alium extendendæ. C. Pœnæ, de pœnit. dist. prima.

Ex Comment. CXXIII.

Inquisitor euocare potest testes extra suâ Diœcesim? Etiam: prudenter tamen id fieri debet, quia egregiæ personæ non facile trahendæ, sed ita cum illis agendum, vt rogati potius quam compulsi videantur accedere: & ne reculent Inquisitoris imperium, vrbanius est, ac modestius, vt vel Iudices ad eos vadant, vel alios mittant depositions recepturos. Idem cum viris Illustribus, Monialibus, & alijs honestis fœminis agendum.

Quanta modestia, & vrbantate cum singulis vtendum? Ex dignitate, auctoritate, honestate, alijsque testium qualitatibus constituendum.

Euocare testes compellit Episcopis? Vtique: sed nec Episcopus, nec Inquisitor tenentur mittere processum ad Episcopum è cuius Diœcesi testis euocatur. Curandum tamen, ne testis euocatus intelligat, quod in causa fidei vocetur.

Ex Comment. CXXIV.

Nomina testium sibi publicanda? Petr. Cened. collect. 6. ad sextum. Nequaquam; nec denunciantium; etiam si Reus id instanter peteret. Inquisitores tamen testium, & delatorum vitam, & mores inquirere debent. Vide Pij IV. Bullam 2. & Urbani IV. primam. An autem publicandæ circumstantiæ loci, & temporis relinquatur arbitrio Iudicantis.

Ex Comment. CXXV.

Quid si testium nomina Inquisitor publicaret? Si absque evidenti necessitate, imprudentissimè ageret: quia contra tot Pontificum Decreta, & contra receptam sacri Officij consuetudinem faceret.

Ex Comment. LXXVI.

Cur Inquisitoribus concessum, ut peritos advocare possint? Quia cum Inquisitores in Theologia tantum periti essent ignorantes Iura, ideo factum, ut peritos consulerent; ne damnandos absoluerent & absoluendos damnarent.

Periti quoties advocandi? Quum ferenda est publicè sententia absolutoria, vel condemnatoria, & quoties occurrit difficultas, vel circa testes, vel circa delatos, vel in alijs quibuscunque articulis.

M 2 Vide

Vide Urbani IV. Bullam primam. C.
vt commissi de hæret. in sexto.

Ex Comment. CXXVII.

Vide lib. 3. cap. 28. 2. parte instit.
moral. Io. Azorij.

*Inquisitores coguntur
peritorum cōsiliū
sequi?*

Minimè; cum eorum suffragia
consultiua tantum, & non decisiva
sint. Item quoniam consilium non
est de substantia actus. Item, quia
nullam habent iurisdictionem ordi-
nariam, vel delegatam.

*Liberrimum est In-
quisitorum arbitriū,
in statuendo quid sibi
libuerit?*

Minimè; cum negotium fidei gra-
uissimum sit, consultius erit, & tu-
tius à peritorum suffragijs nusquam
discedere.

*Quid si Inquisitores
fuerint Iurisperitiis-
simi?*

Facilius vsurpari poterit libertas,
de non sequendis necessariò perito-
rum suffragijs. Vbi autem Theologi
tantum, fuerint, nec prudens, nec
tutum erit &c.

*Theologi tenentur pe-
ritorū suffragia se-
qui, vel è conuerso?*

In notandis propositionibus hære-
ticis, & catholicis tenentur Iurisperi-
ti Theologos sequi: In capturis verò
Reorum decernendis, torturæ indi-
cijs, testium dictis admittendis, vel
repellendis; inducijs dandis, appel-
lationibus admittendis, aut reijcien-
dis, sententijs interlocutorijs, & de-
finitiuis ferendis, ac in toto Iudicia-
rio ordine Theologi Iurisperitis ad-
hærere debent.

Minimè;

Inquisitores errantes Minimè: nam deliberare debue-
excusabuntur peri- rant, an consilium illud expediret:
torum suffragijs? idest laborare, vt singula fidei nego-
 tia ad officium suum spectantia, in-
 telligerent.

Ex Comment. CXXVIII.

Peritis totus proces- Vtique; vt plenius consulant;
sus est integrè ex-
plicandus?

Ex Comment. CXXIX.

Peritis sunt testium Nequaquam; qualitates tamen
nomina explicāda? explicari debent; vt si religiosi, pe-
 riti, graues, probati fuerint, vel è
 contra. Vbi tamen necesse fit ali-
 quando reuelare, per iuramentum,
 vel excommunicationis sententiam,
 ligabuntur, vt secretum teneant. Cap.
 statuta de hæret. in 6.

Reorum nomina pe- Minimè. Vide Pij IV. Bullam 2.
ritis sūt explicāda? & Urbani IV. Bullam primam.

Consultores, etiam Etiam, extraordinaria pœna, ob
non iurati, secretū multas leges, ne fidei causæ propa-
reuelantes, punien- lentur: si autem malitiosè, puniri pos-
tur? sunt tâquam impeditores Sancti Of-
 ficij. Menoch. de arb. Iud. casu 537.

Ex Comment. CXXXII.

Episcopus, & Inqui- Vtique; quia grauia incommoda;

Quis tenentur ad secreta custodiendum? ex consulturum reuelatione contingentia, oriri etiam possunt si Episcopus, & Inquisitor manifestarent.

Quid si reuelarent? Nullo Iure excommunicarentur: mortaliter tamen peccarent, extra casus sibi à Iure concessos reuelantes.

Ex Comment. CXXXIV.

Cur Iudices fidei statim hereticos interpretari possunt? Quia plures sunt negotiorum articuli, & dubiorum, quam sanctiones. Ne igitur in singulis dubijs Papam consulere tenerentur, propterea &c.

Ex Comment. CXXXV.

Soli Inquisitores possunt huiusmodi statuta interpretari? Vtique; quamuis tutius sit, ac verisimilius Episcoporum consilium, ac peritissimorum adhibere.

Solus Inquisitor potest edicta in hereticos statuere? Vtique, absque Ordinarij consensu, cum maiorem Episcopis, aut saltem æqualem cum ipsis, in causis fidei, habeant potestatem.

Episcopus poterit similia edicta statuere pœnas augendo? Etiam.

Principes seculares possunt in hereticos pœnas augere, vel in usum reuocare? Vtique. Id enim non est intrinsecus de crimine Ecclesiastico, sed incrementum fidei procurare; & Romani Pontifices talia statuta perpetuò confirmarunt. Immo Ecclesiasticis non procedentibus con-

tra hæreticos, procedere possunt
Principes sæculares.

Ex Comment. CXXXVI.

Suspecti de hæresi
abiurare debent?

Etiam; vel se purgare, C. Accu-
satus, de hæret. in 6. Vide Comm. 39.
tertia partis.

Ex Comment. CXXXIX.

Cautionum quot sunt
species?

Duæ: Nuda, quæ simplex promif-
sio vocatur: & idonea quum fideiuf-
sor, vel pignora sunt accepta.

In hoc Tribunali qui
nam sub cautioni-
bus relaxandi?

Qui pro delictis ijs capti sunt, pro
quibus corporalis pœna non venit
imponenda, sed tantum pecuniaria,
vel alia similis. Menoch. de arbit.
casu 303. 304.

Deprehensus in hæ-
resi potest cum cau-
sione relaxari?

Vbi pœna corporalis veniat impo-
nenda, nequaquam: quia fideiuf-
sores ad pœnam corporalem se obliga-
re non possunt: cum nemo sit domi-
nus membrorum suorum.

Si Index fideiussori-
bus Reum dimit-
tat, & aufugiat,
qua afficiendi pœna
fideiussores?

Non corporali, sed pecuniaria,
ad quam se obligauerant. Si verò
nullam certam pœnam promiserunt
adhuc pecuniaria, sed iudicanti arbi-
traria: nisi vel consuetudo, vel Ciuita-
tis statutum certam pœnam statueret.

Servi, & viles alij
homines relaxandi
sunt fideiussoribus?

Difficillimè. Curent tamen Inqui-
sitores, vt quam cito causa absol-
uatur. nec enim quicquam boni

euente solet ex relaxatione è carceribus; cū facultatē habeant delinquentes alios alloquendi, & celandi, quod fortasse fuissent in carceribus cōfessi.

Quid si pendēte processu appareat Reus non esse culpabilē? Relaxari poterit, si noua indicia minimè futura credantur.

Quid si relaxandus, ob inopiā, non inueniat qui fideiubeat? Adhuc relaxandus sub iuratoria cautione.

Quid de viris Illustribus? In aliquo tuto loco extra carceres fidis custodibus custodiantur, vel fideiussoribus relaxentur, certo Palatio eisdem assignato.

Qui si fideiussor debito tempore Reum non consignet? Promissam soluat poenam, Fisco, vel sanctæ Inquisitionis officio applicandam.

Ex Comment. CXL.

Redeuntium qualitates, & persona consideranda? Etiam: an statim, vel post longum tempus: an spontè, vel ab alijs denunciati, an Clerici sint, vel Laici: an periti, vel ignari: an senes, vel pueri: an iuuenes, & imprudentes. Mitius enim agendum cum spontè reuertentibus, quàm cum his, qui coactè; & cum his qui statim, quàm cum illis qui post longum tempus.

Ex Comment. CXLI.

Inquisitores quosnam Quos ipsi excommunicarunt, quosque

ab excommunicatio que ob hæresim contraxisse nouerūt.
ne absoluerè possūt? Quod tamen de foro exteriori acci-
piendum.

Episcopi possunt ab- Minimè: ita sæpè pronunciatum
soluere hæresicos oc- in supremo Romanæ Inquisitionis
ultos? Prætorio. Ita Pius V. ita Gregorius
XIII. Nauar. Man. c. 27. n. 275.

Ex Comment. CXLII.

Quinam hæretici per Qui nec accusati, nec denunciati
petni carceris pæ- ad Ecclesiam redeunt: quique capti
nam emittant? tam de se, quàm de alijs, quos hæreticos
nouerunt, plenè, & integrè confiten-
tur. Qui etiam priusquam testium
dicta fuerint publicata, puro corde
redierint. Hoc tamen Episcoporum,
& Inquisitorum arbitrio relinquitur.

Quid si uxori prop- Mariti domus pro carcere assi-
ter hæresim perpe- gnanda; consulto tamen Supremæ
tuis carcer sit iniū- Inquisitionis Senatu.
gendus?

Ex Comment. CXLV.

Episcopus, & Inqui- Vtique Iure communi. Cap. Vt
sitor dispensant in commissi, de hæret. in sexto. Priua-
carcere perpetuo? tis tamen Hispaniæ Inquisitoribus
non licet inconsulto Generali Re-
gnorum Inquisitore.

Ex Comment. CXLVI.

Petr. Cen. collect. 34. ad Decretum
Vti-

Pœnitentius non adimplentes remanēt Inquisitoribus subie-

Utique; quia malè sentire videntur de fide, non adimplentes id, ad quod se iureiurando obligarunt.

Et? Pœnitentias adimplentes cōueniri possunt coram Iudicibus laicis?

Utique; tam in Ciuilibus, quam in Criminalibus. In leuibus autem poterunt Inquisitores se intrōmittere; non in grauioribus; videlicet, Si isti leuiter inter se rixati fuerint; aut conuicia in alterutrum sibi dixerint; aut simile quid in carceribus patrauerint.

Quid obseruandū circa pœnitentias non adimplentes?

An non adimpleant ommittendo tantū, vel ommittēdo, & cōmittēdo.

Quid est non adimplere ommittēdo tantum?

Non orare, non ieiunare, Ecclesias non visitare, & similia. Hi enim nullo modo relapsi censendi; quia nihil committunt ex quo relapsi iudicari possint. Impœnitentes nihilominus iudicabuntur, & rescipiscentes admittuntur, & grauioribus pœnitentijs coercentur. Quod tamen procedit, quando nulla legitima causa fuere impediti, vt aduersa valetudine, aut alio iusto impedimento. Tunc enim nec peccant, nec impœnitentes censendi. Tutius tamen esset Inquisitores consulere, vt omnis mali suspicionem excludant.

Quid est non adimplere ommittendo, & cōmittendo?

Quid ommittendo, iam explicatum. Cōmittendo bifariam accipi potest: Aut enim talia committunt, in quæ incidentes à iure putantur relapsi; vt hæreticos accepta-

ptare, visitare, associare, donare, fauorem impendere (qui excusari non possint.) Hi namque non modò impoenitentes, sed relapsi iudicabuntur. Ius enim præsumit delinquentes hæc agere ex consequentia erroris à se prius approbati.

Quinam committentes relapsi non censendi? Si ea committant, ad quæ vitanda nullo modo se obligarunt, nec hæretica sunt; nec hæresim sapientia; licet alias prohibita: vt si hominem interficiant, adulteriũ cõmittat, iniuriã quacunque ratione aliã inferant.

Quid si ea committant, ad quæ specialiter non committenda se obligarunt? Si enim promiserunt vsuras non exercere; postquam abiurauerunt hæresim, quæ dicit vsuram non esse peccatum; tunc, quamuis relapsus videri possit; quia tamen id à Iure non est caurum nominatim, relapsus non erit iudicandus.

Interrogandus super credulitate? Vtique; & si errorem habere deprehendatur in mente, tanquam relapsus poterit damnari. Si verò errorem non habuerit, tanquam deficiens in pœnitentia iniuncta puniendus erit, ac recipiendus, vbi congruè satisfacere voluerit.

Damnatus ad carcerem perpetuum, vel ad Monasteriũ, fugiens erit relapsus? Nequaquam, sed tantum impoenitens, & pro tali damnari poterit. Si autem spontè reuertatur, vel deprehendatur, paratus Ecclesiæ satisfacere; etiam si fugæ rationabilem non afferat excusationem; recipien-

piendus erit, maiori tamen coercen-
 dus pœna.

Quid si vel prioris, vel alterius erroris signa adfuerint? Fugæ coniuncta sufficient fortassis ad eundem, velut relapsum dam-
 nandum.

*Quid si pœnitentias iniunctas non adimpleant, & adimple-
 re omninò recusēt?* Ut impœnitentes iudicandi; & (nisi resipiscant) brachio seculari relaxandi.

Obligans se generaliter ad non faciendū contra abiurata, si contrafaciat censetur relapsus? Promissio, secundum Iuris regulas, intelligitur facta, nec operari potest amplius, quàm Ius permittat. Vbi ergo relapsus pœnam contrafacientibus præscripsit Ius, ibi & in eo casu tantum relapsi dicendi.

Ex Comment. CXLVIII.

Cur Ecclesia relapsos non recipit. Multis rationibus; præcipuè verò quoniam qui secundo labitur, non præsumitur prius verè conuersus. Ita in Concilio Narbonensi cap. 11. Adde pœnam augendam ex consuetudine delinquendi.

Ex Comment. CXLIX.

Relapsis cōuersis brachio seculari relaxatis conceduntur Sacramenta? Vtique, Pœnitentiæ, & Eucharistiæ; si tamen veræ contritionis signa appareant; quibus Extremæ Vnctionis Sacramentum denegatur. D. Thom. 4. sent. dist. 23. q. 2. art. 2.

Ex Comment. CLII.

Vide Comment. 80. secundæ partis, & 40. tertiæ partis.

Inquisitores possunt penas pecuniarias iniungere?

Etiam, ad Ecclesias ædificandas, ad alendos pauperes, ad dotandas inopes virgines, vel Sanctæ Inquisitionis officio applicandas.

A quo facultatem obtinere?

Ab Alexandro 4. rescripto incip. Super extirpatione.

Quibus, & quando iniungenda pœna pecuniaria?

Vehementer suspectis de hæresi, quum propter ætatem, valetudinem, vel aliam causam, nec torqueri, nec alia pœna puniri possunt. Iniunguntur etiam hæretica verba profertibus in ludo, ex ira, ex fatua simplicitate, vel ignorantia. Item diuitibus, & avaris redeuntibus, non autem pertinacibus, & relapsis, quorum bona confiscata censentur: cautè tamen imponendæ, ne fidei Iudices avaritiæ insimulentur.

Clericis redeuntibus iniungi possunt?

Vtique, ratione patrimonij, vel fructus beneficiorum, quos suos faciunt.

Quid si multa solvere quis non possit?

Salutaribus plectatur pœnitentijs.

Ex Comment. CLIII.

Petr. Cened. collect. 28. ad Decretum.

Vti-

*Inquisitores accipere
possunt esculenta, et
poculenta?*

Vtique: non tamen à litigantibus
at tutius erit si nihil accipiant, vel
Reis, vel à consanguineis, vel Reo-
rum amicis, vel à quibusvis alijs.

*Inquisitores exigere
possunt ab Inquisitis
expensas?*

Vtique, etiam alimentorum; nec
suo delicto commodum consequan-
tur. Vide Innocentij IV. Bullam
duodecimam.

*Statuta salaria Inqui-
sitionis officialibus
in Hispania?*

Etiam, quæ statis temporibus ipsi
soluuntur ex bonis publicatis.

*Episcopi possunt ex-
pensas exigere in
causis fidei?*

Minimè; cum habeant redditus
ex Episcopali dignitate: & ideo pro-
prijs stipendijs conuenit in hoc nego-
tio laborare.

Ex Comment. CLIV.

*Inquisitores rationem
reddent Episcopis,
de acceptis titulo
expensarum?*

Minimè; cum sint delegati, Ep-
scopis maiores; & multum confide-
ntia Papa de ipsis; nec verisimile est ma-
le dispensaturos bona. Vide Inno-
centij IV. Bullam duodecimam.

Ex Comment. CLVII.

*A quibus Inquisito-
ribus providendum
pro salario, & ex-
pensis?*

Ab Episcopis, vel Dominis tem-
poralibus loci, vel de condénatione
bus, vel à Papa, assignando Inqui-
sitionis Prætorio aliquod dire benefi-
cium. Vide Innocentij IV. Bullam
duodecimam.

Sententia declaratoria super bonorum confiscatione per quæ ferenda? Per Episcopum, aut Inquisitorem: sæculari Iudice, non se intromittente, nisi per Ecclesiasticum requisito. Vide Innocentij IV. Bullam octauam.

Hæretici pœnitentes recuperant bona? Minimè; tanta enim benignitate indigni censentur; licet ex sola misericordia quandoque restituantur.

Hæreticus nondū accusatus, nec condemnatus, tenetur in conscientia fisco bona restituere? Nequaquam, vbi omninò occultus sit, nec signis exterioribus hæresim protulit; vel, si protulit, nullus audiuit. Idem dicas de hæretico emédato. Idem de hæretico Iudicialiter veritatem negante, & absoluto.

Condonanda ei bona, qui conuertitur postquam Curia sæculari fuerit relaxatus? Nullo pacto; quia tanta bonitate indignus; nec iustum videatur, ut duo priuilegia adeo insignia, vitæ scilicet, & bonorum, homini perditissimo conferantur.

In quibus casib⁹ hæreticis pœnitentibus bona cōdonari possunt. Quando pœnitent antequam brachio sæculari relaxentur; & quando carceris perpetui pœna remittitur.

Inquisitores cui rationem reddent bonorū confiscatorum? Non Episcopo, cui non sunt inferiores, c. Sanè, il 2. de offic. Iudicis delegati, sed Apostolicæ Camerae Præfecto, siue ei cui Summus Pontifex iusserit.

Principes peccantes puniri possunt à Papa? Etiam. cap. Ad abolendam de hæreticis. Glossa, & DD. in cap. Vergentis, de hæreticis.

Vbi non sunt Inquisi- Vtique, c. Ex eo, de hæreticis, & hæc

*bona damna-
zorum, spectant ad
Episcopos?*

hæc in vsus pios per Episcopos con-
uertenda. Veldicas: Ad fiscum Ro-
manæ Ecclesiæ spectare.

Ex Comment. CLIX.

*Iudices seculares cõ-
pelli possunt ad exe-
quendam bonorum
confiscationem?*

Vtique: immò, & hæredes, ani-
ci, & consanguinei eorum, quorum
fuerunt bona, si eadem relaxare no-
luerint. Vide Innocentij IV. Bullam
octauam, & nonam.

Ex Comment. CLX.

*Vxor hæretico nup-
ta, perdit dotem?*

Petr. Cened. collect. 169. ad de-
cretales. c. Decreuit, de hæret. in 6.
Etiam, si à principio sciuit virum
hæreticum; quia eius errori consen-
tire videtur. At si contracto matrimo-
nio hæreticū tunc esse intelligat,
dotem non amittet, nisi, & ipsa pec-
cato eius deinceps consentiat. Vide
Comment. 78. secundæ partis.

*Amittet si maritum
hæreticū Iudicibus
fidei non reuelet?*

Minimè; quia ex ommissa rele-
tione, non hæresis, sed hæresis suspi-
cio contrahitur. Puniatur ergo mi-
tiori pœna, quamuis excusari possit
ob arctissimam coniunctionem, quæ
est inter virum, & vxorem.

*Qualiter ergo resti-
tuenda dos vxori.*

Ea tantum, quam verè maritus
hæreticus ab vxore habuit; non
tam, quam in Instrumentis dota-
bus maritus se habuisse confiteatur.

Pro-

Probabit igitur legitimè numerationem dotis viro factam.

Præter dotem recuperabit alia bona? Bona parapherna, & alia eiusdem propria tantum, vt arre, & alia munuscula à consanguineis mariti donata.

Acquisita constante matrimonio adiudicantur Fisco propter hæresim? Pars eorum dote cum vxori est restituenda.

Vxor maritum hæreticum receptas puniendi? Nequaquam: quia potius id amore, & affectu maritali, quàm criminis affectu facere videtur. Vide Comment. 78. 2. par.

Ex Comment. CLXI.

Clarus §. hæresis n. 11. Farinac. q. 190. n. 82. & consil. 117. 118.

Clericorum bona confiscari possunt? Possessiones, & domus Ecclesie super quibus Clerici habent fundatos fructus confiscari non possunt: fructus verò, quos ex Beneficijs percipiunt, pro rata sibi assignata confiscari vtique possunt. Idem dicas de bonis acquisitis ex quotidianis Ecclesiastici beneficij distributionibus.

Bona confiscata cui applicabuntur? Standum erit Prouinciarum consuetudini, vel Supremus Inquisitionis Senatus consulendus.

Clericorū hæreticorū Vtique.

bona propria confiscari poterunt? Non confiscantur, sed ad directos Dominos reuertuntur: condemnato

Quid si bona feudalia habeant? N nato

nato tamen viuente succedet Fiscus in feudum, quo ad vsumfructum. Idem dicas de bonis restitutioni subiectis.

Clericis redeuntibus pecuniarię penitentia imponenda? Vtique; quamuis patrimonium non habeant, fructus tamen beneficiorum habent, in quibus habent dominium. Habent insuper alia bona, vel proprio labore comparata, vel ab amicis, & consanguineis donata.

Ex Comment. CLXII.

Inquisitor tenetur Episcopum requirere, quę hereticos, fautores, defensores, receptatores, et eorū filios dignitatibus priuat?

Hęc priuationis pena habet locū in penitentibus, et conuersis?

Heretici sunt ipso iure priuati, an potius sententia declaratoria requiratur.

Quid de receptatoribus, defensoribus, et fautoribus.

Quid si Episcopus conferat sciēter Ecclesiastica beneficia hereticis?

Vide Comment. 24. primę partis. Nequaquam: quamuis tutius sit, & decentius, vt in priuatione secularium officiorum, & dignitatum Episcopi consensus adhibeatur. Vide Urbani IV. Bullam primam. Minimē.

Ipo Iure beneficijs Ecclesiasticis à die commissi criminis priuati censetur.

Per sententiam priuandi erunt.

Tanquam hereticorum fautor priuari debet, & collatio ipso Iure nulla.

Si

Clerici, et Religiosi ab hæresi reuertentes, sunt ad pristinas dignitates, & beneficia restituendi? Si Episcopi sint, aut maiores Prælati, summi Pontificis est videre, an, & quando expediat. Si Rectores animarum, & Religionum Præfetti fuerint, vbi subditos infecerint, nullo modo restituendi. Vbi verò peccatum eorum occultum fuerit, & seipsum detulerint, mitius cum eis agendum, consulto prius Supremo Inquisitionis Senatu. Si autem Religiosi, & Clerici simpliciter fuerint, & spontè reuersi, facilius ad beneficia restitui poterunt; suspendendi tamen ab ordinum exercitio per aliquod tempus.

Quid si post deprehensionem cardius reuertantur? Ad officia, & beneficia non tam facile restituendi, immò verbaliter degradati in Monasterium conijciuntur, ad condignam pœnitentiam agendam, nec ad aliqua beneficia obtinenda facile habilitandi.

Dispensari potest, cū in minoribus ordinibus constituti hæresim commiserunt; ut maiores recipiant ordines? Summus Pontifex consulendus.

Ex Comment. CLXIII.

Filij hæreticorū, credentium, & fautorum inhabiles sūt? Vtique, ad obtinenda officia quælibet publica, & Ecclesiastica beneficia, vsque ad secundam generationem. Id enim, & illegitimos comprehendit. Vide Iulij III. Bul-

lam primam, c. Statutum de hæreticis in sexto.

Pœna hæc comprehendit filios ante delictum, & post delictum natos? Etiam; tam legitimos, quam illegitimos.

Filij hæreticorum priuantur beneficijs habitis ante Patris delictum? Minimè; neque per sententiam priuandi. Sacerdotio tamen, & beneficijs, quæ post parentum condemnationem fuerint consecuti, priuandi erunt.

Ex Comment. CLXIV.

Quomodo intelligitur inhabilitationis pœna? Vsque ad secundam generationem, per lineam paternam: per matrem verò vsque ad primam.

Explices hoc idem? Si pater est hæreticus, filius eius, & filia, & nepos ex filio censetur inhabilis. Si verò sit nepos ex filia, cum non sequatur familiam patris, non est inhabilis. Item si Mater est hæretica, Solus filius, vel filia, existens in primo gradu efficitur inhabilis.

Filij, et nepotes relapsorum pœnitentiũ, sed Curie seculari traditorũ, infames erunt? Negant quidem, & mitior est sententia: affirmant alij, & hæc verior.

Filij suspectorũ propter fauoriam defensionẽ, & receptionẽ, erũt inhabiles? Vtique; cum eorum parentes tales decesserint.

Filij parentes hereticos Iudicibus fidei deferentes erunt infames?

Minimè.

Filij eorū, qui ob contumaciam damnantur erunt inhabiles?

Vtique: si tamen paternam abominentur iniquitatem, superioris auctoritate habitandi erunt. Ad sacros tamen ordines non facile promouendi.

Ex Comment. CLXV.

Hæretici priuantur omni dominio?

Vtique: naturali, quod habent in filios: ciuili, quod habent in seruos: politico, quod habent in quoslibet alios subditos; iure gentium, quo rerum suarum amittunt dominium.

Nequaquam.

Fautores, receptatores, & defensores, amittunt ius patris potestatis?

Crimen heresis patris liberat statim filiū à patria potestate?

Vtique; nec pater hæreticus pro eo testamentum facere potest; cum eius bona à die commissi criminis, sint confiscata. c. Cum secun. leges de hæret. in sexto.

Ex Comment. CLXVIII.

Hæreticis obligati liberantur ob hæresim?

Vtique: nec depositarius tenetur depositum reddere hæretico. Idque verum est, quum in hæresim incidissent manifestè: & vxor liberatur à

N 3 debito

debito reddendo; & vassalli à iuramento præstito.

Quid si occultum esset delictum?

Si probari posset, non occultum, sed manifestum diceretur.

Domino hæreticantis serui fiunt liberi.

Si Christiani sunt liberati restituntur; si autem Christiani non extiterint, in fiscum transeunt.

Quid Domino ad Ecclesie gremium reuertente?

Non recuperatur Christianorum dominum: cathecumeni quoque sui iuris efficiuntur: quia iustum est, ut Christianorum priuilegijs gaudeant.

Serui infideles hæreticum dominum denunciantes, confiscandi?

Minimè; si veræ laudis studio id egerint; & propterea donandi libertate, spe concepta, quod facilius ad fidem conuerti debeant.

Ex Comment. CLXIX.

Heredibus suspectorum morientium, est aliquid iniungendum?

Minimè: cum vehementes suspensiones suspectorum, delinquentium, morte extinguantur: neque, si mortui fuerint lite pendente.

Quid si penitentia iniuncta, nõ personalis, sed in bonis exequenda fuerit?

Ad eam implendam compellendi hæredes defuncti: si quæ bona sua obligauit ad successorem cum isto onere tranfibunt.

Ex Comment. CLXX.

Admittendi excusatores eorum, qui morientes hæreticalia dicunt, vel faciunt?

Vtique, dummodo defuncti, uiuentes non fuerint de hæresi suspecti: Aut dum sanæ mentis essent, hæreticorum consolationem haud petie-

petierint. Vide Alexandri IV. Bul-
lam tertiam.

*Quid intelligis per
hæreticorum conso-
lationem?*

Manns impositionem secundum
eorum ritum, & consuetudinem, vel
spiritualem baptismum, vel alias ce-
remonias eius sectæ proprias.

*Quid si prius de hæ-
resi fuerint suspecti?*

Defuncti, velut hæretici damna-
buntur, ex hac præsumptione Iuris,
& de Iure.

*Vbi excusari possunt,
quibus testibus?*

Non domesticis, veluti vxoribus,
filijs, & familiaribus: sed alijs omni
exceptione maioribus.

*Quot modis excusari
possunt decedentes,
consolationem petē-
tes ab hæreticis?*

Duobus. Primus est, probandò
defunctum, dum viueret, non fuisse
de hæresi suspectum, vel diffamatum:
Immò Ecclesiæ Sacramenta tempo-
re debito, Christianorum more, re-
cepisse; & cætera peregisse, quæ à ca-
tholicis viris fieri solent: Hæretica
verò quæ dixit, aut fecit, nō animo de-
liberato, sed per doloris acrimoniã ir-
repsisse, secundus est, quod sanæ mētis
nō fuerit quādo talia fecit, aut dixit.

*Qua ratione hæc pro-
babuntur?*

Factis probationibus, quod ali-
quando fuerit furiosus: nam eo in
casu præsumitur, delictum tempore
furoris factum, & durare. c. Indicas
tertia q. 9. Quod si ante delictum
furiosus non fuerit, tunc delictum
præsumitur tempore sanæ mentis
commissum: Quia semper quis præ-
sumitur esse talis, qualis naturaliter
esse debet. Clementina prima de

homicidio. Aliquando tamen iudicio priuantur homines ob grauissimos morbos; & ideò Medicorum iudicium adhibendum. Ætas etiam attendenda, ob quam aliquando delirant homines absque morbo.

Creditur notario attestanti testatorē sanæ mentis fuisse? Communis sententia est, quod non credatur.

Ex Comment. CLXXII.

Menoch. de arbit. Iud. casu 548.

Quomodo tractandi fautores hæreticorum, & sacrum officium impediētes? Grauiſſimam contrahunt hæresis suspicionem, quæ anno elapſo transit in violentam, ex qua possunt, vt hæretici, condemnari. Hæreticis tantum fauentes, non impediētes tamen sacrum officium, non ita grauiſſe peccant; ideoque, nisi nominatim publicentur excommunicati, anno elapſo non videntur, vt hæretici cōdēnandi.

Ex Comment. CLXXIV.

Inquisitores possūt absoluerē eos, qui animo pertinaci per annum in excommunicatione durarunt? Vtique; quia audiuntur ad excusandum crimen; & misericordiam implorātes recipiuntur. Non audiuntur tamen ad recuperandum bona.

Ex Comment. CLXXV.

Inquisitores dispēsant super irregularitate, cum redefusibus? Vtique. Et Inquisitores mutuo secum dispensare possunt, per rescriptum

scriptum Clement. VII. quod incipit
Cum sicut, quod tamen reuocatum
fuit à Pio V. sexta Septembris 1567.
ita vt non possunt Inquisitores habi-
litare ad beneficia, nec ad ordines,
nec ad altaris ministerium. Nauar.
Man. cap. 27. num. 205.

Ex Comment. CLXXXVI.

*Quoties actio fidei ce-
lebratur possunt In-
dulgentias concede-
re?*

Etiam 20. vel 40. dierum. Et licet
multi Pontifices Inquisitoribus con-
cesserint, vt Indulgentias concedere
possint, nō tamen est credendū, quod
Indulgentias multiplicauerint, sed
concessas confirmauerint. Vide Ale-
xandri IV. Bullam sextam.

Ex Comment. CLXXXVII.

*Officiales Inquisitio-
nis lucrantur Indul-
gentias?*

Socij, & Notarij Inquisitorum,
Consultores, Fiscalis, & similes hæ-
reticorū extirpationi incūbentes. In-
dulgentiam trium annorū consequū-
tur: atque in hoc ministerio moriētes
plenam peccatorū remissionem asse-
quuntur. Vide Alexandri IV. Bullā 6.

Ex Comment. CLXXXVIII.

*Inquisitorum auxilia-
tores consequuntur
Indulgentias?*

Etiam, trium annorum, non tan-
tum semel in tota vita, sed in quoli-
bet actu perfecto, & ab alio diuerso.

EX

Ex Comment. CLXXIX.

Inquisitores quam Indulgentiam consequuntur?

In quolibet Inquisitionis actu, quando fit aliquis reconciliationis actus per eos, vel aliqua executio, durante tempore officij plenariam assequuntur Indulgentiam, & in morte eandem.

Idem credendum de officialibus, & auxiliantibus?

Idem: videlicet in quolibet actu perfecto, & ab alio diuerso, trium annorum Indulgentiam singulis vicibus lucrantur.

Finis Commentariorum Tertiae Partis.